

Sisekaitseakadeemia

Päästekolledž

Ivar Innusaar

PÄÄSTEALA NOORTERINGIDE JÄTKUSUUTLIK
KOOLITUSPROGRAMM

Lõputöö

Juhendaja:

Marina Moltšanov, MA

Kaasjuhendaja:

Tiina Laube

Tallinn 2014

ANNOTATSIOON

SISEKAITSEAKADEEMIA

Kolledž: Päästekolledž	Kuu ja aasta: Juuni 2014
Töö pealkiri: PÄASTEALA NOORTERINGIDE JÄTKUSUUTLIK KOOLITUSPROGRAMM	
Töö pealkiri inglise keeles: SUSTAINABLE TRAINING PROGRAM OF RESCUE AREA FOR HOBBY GROUPS OF SCHOOL STUDENTS	
Töö autor: <i>Ivar Innusaar</i>	Olen nõus oma lõputöö kättesaadavaks tegemisega elektroonilises keskkonnas. Allkiri:
Lühikokkuvõte:	
<p><i>Lõputöö koosneb 72 leheküljest, millest põhiosa moodustab 43 ja lisad 29 lehekülge.</i></p> <p><i>Lõputöö eesmärgiks on koostada päästeala noorteringi jätkusuutlik, noore arengule suunatud alamprogrammidega/erinevate vanuseklasside koolitusprogramm. Aluseks võetakse olemasolev soovituslik koolitusprogramm ja ennetustöö projektid. Uus programm sisaldab ka vabatahtliku päästja algväljaõpet ehk I astme koolitust. Sellise koolitusprogrammi läbimine võimaldab soovi korral taotleda vabatahtliku päästja tunnistust.</i></p> <p><i>Lõputöö koostamise käigus täitis autor järgmised ülesanded:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Töö teoreetilises osas käsitles autor noorte huviharidust ja huvitegevust ning huvihariduse õppekava olemust ja andis ülevaate Eestis, Saksamaal ja Soomes tegutsevatest päästeala noorteringide tegevustest.</i> <i>2. Töö empiirilises osas viis autor läbi kvantitatiivsel meetodil anonüümse ankeetküsitluse päästeala noorteringide juhendajate seas ja kvalitatiivsel lähenemisviisil poolstruktureeritud intervjuu Päästeameti ennetustöö osakonna päästeala noorteringide eksperdi ja regionaalsete ennetustöö büroo noorteringide töö koordinaatoritega. Saadud tulemuste ning Saksamaa ja Soome noorteringide kogemuste alusel koostas autor erinevatele vanuseklassidele koolitusprogrammid.</i> <p><i>Uurimuse tulemuste analüüsist selgus, et kõige rohkem osaleb praegu päästeala noorteringis lapsi vanuses 10 kuni 13 aastat. Ringis osalemise katkestamise või väljalangemise osakaal ühe õppeaasta lõikes on väike. Noored on huvitatud osalema järjepidevalt päästeala noorteringi töös eeldusel, et tegevus muutub aastatega põhjalikumaks.</i></p> <p><i>Olemasolev päästeala noorteringi soovituslik koolitusprogramm on kõige sobivam lastele vanuses 11 kuni 14 aastat. Praegune programmi maht on suur ühe õppeaasta jaoks. Teemad on noorte jaoks huvitavad, kuid ei sobi täielikult kõikidele vanuseklassidele.</i></p> <p><i>Soovituslik koolitusprogramm tuleks jagada mitme aasta peale erinevate vanuseklasside kaupa ja detailset lahti kirjutada. Vanima vanuseklassi programm võiks sisaldada ka vabatahtliku päästja algväljaõpet ehk I astme koolitust, mille läbimine võimaldab taotleda vabatahtliku päästja tunnistust. Koolitusprogrammi põhjalikumaks läbimiseks võiks erinevatel vanuseklassidel olla teoreetiliste ja praktiliste tundide osakaal erinev. Rohkem praktilisi tunde võiks olla nooremas ja vanemas vanuseklassis, keskmises vanuseklassis aga keskenduma teooriale. Motiveerivaks on lastele ja noortele erineva tasemega tunnistused.</i></p> <p><i>Tulemuste ja järelduste alusel tegi autor ettepanekud edasiseks päästeala noorteringide tegevuseks ning koostas mitmeaastase päästeala noorteringi koolitusprogrammi erinevate vanuseklasside kaupa, mis lihtsustab päästeala noorteringis teoreetilise ja praktilise õppe ettevalmistamise läbiviimist.</i></p>	
Võtmesõnad: <i>noorsootöö, päästeala noorsootöö, huviharidus, huviala õppekava, päästeala noortering</i>	
Võõrkeelsed võtmesõnad: <i>youth activity, rescue area youth activity, hobby education, study education, rescue the youth group</i>	
Säilitamise koht:	
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor: <i>Ain Karafin</i>	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: <i>Marina Moltšanov</i>	Allkiri:
Kaasjuhendaja: <i>Tiina Laube</i>	Allkiri:

SISUKORD

MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU	4
SISSEJUHATUS	5
1. NOORSOOTÖÖ VALDKOND – HUVIHARIDUS JA HUVITEGEVUS.....	7
1.1. Noorte huviharidus ja huvitegevus	7
1.2. Huviala õppekava olemus.....	8
2. PÄASTEALA NOORTERING – NOORTE HUVITEGEVUS	11
2.1. Ajalooline tagasivaade päästealasele noorsootööle.....	11
2.2. Päästeala noorteringide tegevus taasiseseisvunud Eestis	14
2.3. Noorsootöökogemus teistes Euroopa Liidu riikides Saksamaa ja Soome näitel	16
2.3.1. Päästealane noorsootegevus Saksamaal.....	17
2.3.2. Päästealane noorsootegevus Soomes	18
3. UURIMUSLIK OSA	21
3.1. Uuritava kogumi iseloomustus ja uurimismeetodite kirjeldus	21
3.2. Ankeetküsitluse tulemused	24
3.3. Intervjuude tulemused	31
4. TULEMUSTE ANALÜÜS JA ETTEPANEKUD	33
4.1. Uuringutulemuste analüüs	33
4.2. Rakenduslikud ettepanekud.....	36
KOKKUVÕTE	38
SUMMARY.....	40
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	41
LISA 1. VÄLJUNDIPÕHISE ÕPPEKAVA KOMPONENDID	44
LISA 2. VABATAHTLIKU TULETÕRJE NOORTESALGA LIIKMETE VÄLJAÕPPEPROGRAMM AASTAL 1965.....	47
LISA 3. NOORTULETÕRJUJATE SALKADE VÄLJAÕPPEPROGRMM AASTAL 1984.....	48
LISA 4. PÄASTEALA NOORTERINGI KOOLITUSPROGRAMM	49
LISA 5. NOORTERINGI JUHENDAJA ANKEETKÜSITLUS.....	50

LISA 6. INTERVJUU	55
LISA 7. KOOLITUSPROGRAMMI TEEMADE SOBIVUSE HINNANG VANUSEGRUPPIDE LÕIKES	57
LISA 8. PÄÄSTEALA NOORTERINGI KOOLITUSPROGRAMM NOORPÄÄSTJA ALGÕPPEKS LASTELE VANUSES 7-10 AASTAT	60
LISA 9. PÄÄSTEALA NOORTERINGI KOOLITUSPROGRAMM NOORPÄÄSTJA ÕPPEKS LASTELE VANUSES 11-15 AASTAT	64
LISA 10. PÄÄSTEALA NOORTERINGI KOOLITUSPROGRAMM NOORPÄÄSTJA ÕPPEKS NOORTELE VANUSES 16-19 AASTAT.....	68

MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU

Noorsootöö – tingimuste loomine noore isiksuse mitmekülgseks arenguks, mis võimaldab noortel vaba tahte alusel perekonna-, tasemeharidus- ja tööväliselt tegutseda (Noorsootöö seadus).

Huviharidus – teadmiste, oskuste, vilumuste, väärtuste ja käitumisnormide kogum, mis on omandatud süsteemse juhendatud tegelemise kaudu vaba tahte alusel tasemekoolitusest, tööalasest koolitusest ja tööst vabal ajal ning mis loob võimalusi isiksuse mitmekülgseks arenguks (Huvikooli seadus).

Huvitegevus – koolis toimuv või kooli korraldatud kooli õppekava läbimist toetav või muu õppekavaväline tegevus (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus).

Huviala õppekava – dokument, mille kaudu määratakse kindlaks huviala õppe- ja kasvatuslikud eesmärgid ehk õpiväljundid, õppeainete miinimumloendi, tunnijaotusplaani ja ainekavad ning nõuded kooli lõpetamiseks (Huvikoolide õppekavade koostamiseks juhendmaterjal 2010).

Õppe eesmärgid/õpiväljundid – huviala andmise kaudu üldist isiksuse arengut toetavad pädevused- õppepädevus, tegevuspädevus, väärtuspädevus, enesemääratluspädevus ja aine pädevus, mis määratakse kooliastmeti (Huvikoolide õppekavade koostamiseks juhendmaterjal 2010).

Väljundipõhine õppekava – õppekavatüüp, milles kõige olulisemad on õppekava lõpuks õppijate omandatavad õpiväljundid (teadmised, oskused ja hoiakud). Kõik õppekava elemendid (õppesisu, maht, õppemeetodid, hindamine) tuletatakse õpiväljunditest. (Pilli, E., Aruväli, S., Kaldas, H., Reppo, S. 2013:5).

Päästeala noorsootöö – tingimuste loomine noortele päästealaseks arendavaks tegevuseks ning õppeks vaba tahte alusel perekonna-, tasemekoolituse- ja töövälisel ajal (Pääste noorterangi koolitus- ja tegevusprogramm 2010/2011).

Päästeala noorterang – laste ja noorte järjepidev süsteemne juhendatud (päästealane) tegelemine vaba tahte alusel vabal ajal päästealaste teadmiste ja oskuste omandamiseks (Pääste noorterangi koolitus- ja tegevusprogramm 2010/2011).

Noorpäästja – päästeala noorterangis osalev 7-19 aastane päästealast huvitatud noor (Pääste noorterangi koolitus- ja tegevusprogramm 2010/2011).

VPK – vabatahtlik päästekomando

SISSEJUHATUS

Vabatahtlike päästjate rolli tähtsus päästetöö tegemisel ja õnnetusi ennetavate meetmete rakendamisel Eestis iga aastaga suureneb. See paneb mõtlema vabatahtlike päästjate järelkasvule. Vabatahtlike päästjate järeltuleva põlvkonna tekkimiseks tuleb kaasata vabatahtliku päästetegevusse lapsi ja noori viies nende seas läbi teavitustööd. Heaks võimaluseks tutvustada noortele päästeteenistust ning päästetegevust on päästeala noortering. Ka arengukava „Riiklikud suunad vabatahtliku pääste arengus 2013-2016“ (2013:7) järgi tuleb vabatahtlike päästeühingute jätkusuutlikkuse tõstmiseks oluliselt tegeleda noorsootööga (päästeala noorteringidega), et aidata kaasa järeltuleva põlve vabatahtlike päästjate juurdekasvu kujunemisele. Seda sama rõhutas praegune Päästeameti peadirektor K. Tammearu 2012. aastal oma magistritöös „Riigi tegevus vabatahtlike päästekomandode jätkusuutlikkuse tagamisel“ (Tammearu 2012:35).

Noorteringide tegevus võiks olla osaks pikemaajalisest terviklikust noorsootöö programmist, mis võimaldaks siduda noori päästealaga erinevate eakohaste tegevuste kaudu. Tänapäevaks on Päästeametil välja töötatud üheaastane soovituslik päästeala noorteringide koolitusprogramm, mille õppeväljundiks on päästealaste teadmiste ja oskuste omandamine, et erinevaid ohuolukordi ennetada ning nende korral teadlikult käituda. Soovitusliku koolitusprogrammi alusel peab päästeala noorteringi juhendaja ise koostama iga-aastase ringi tegevuskava vastavalt osalejate oskustele, teadmistele ja soovidele, et saavutada koolitusprogrammist tulenevad eesmärgid. Kui päästeala noorteringi juhendaja on väljastpoolt päästesüsteemi, siis võib tal olla keeruline teha soovitusliku programmi alusel oma tegevuskava mis vastaks Päästeameti ootustele.

Päästealane noortering on mõeldud kõigile 7 – 19 aastastele noortele õppeväliseks tegevuseks. Soovituslik koolitusprogramm näeb ette, et päästeala noortering tegutseb regulaarselt ja järjepidevalt ühe õppeaasta jooksul alates oktoobrist kuni mai lõpuni vähemalt 1,5 tundi nädalas või 6 tundi kuus, kokku 48 tundi õppeaasta jooksul. Ringis osaleb 7 – 19 aastast eri vanuses noort. Päästeala noorteringidel puudub arendusstrateegia ja pikemaajaline tegevuskava vastavalt noorte eale/ vanuseklassile.

Probleemiks on päästeala noorteringide eesmärgi osaline vastavus riikliku arengukava suundadele ja ringide jätkusuutlikkuse tagamine Päästeameti poolt välja töötatud olemasoleva soovitusliku koolitusprogrammi alusel. Programm ja teemad on kõikide vanuseastmete jaoks ühesugused, kuid kuna on soovituslik, siis ei eelda kõikide programmi teemade läbimist, mis omakorda paneb küsimärgi alla noorteringidest saadavad ühtsed teadmised ja oskused.

Teema ei ole autori jaoks võõras. Autor on ise üles kasvanud noortuletõrjajast ja juba nõukogude ajal olles 16-17 aastat vana hakkas tegelema noortega ning jätkas tegevust vabatahtlikus

tuletõrjeühingus. Ka praegu tegeleb autor päästeala noorteringiga juhendades Narva Eesti Gümnaasiumi päästeala noorteringi.

Lõputöö eesmärgiks on koostada päästeala noorteringi jätkusuutlik, noore arengule suunatud alamprogrammidega/erinevate vanuseklasside koolitusprogramm. Aluseks võetakse olemasolev soovituslik koolitusprogramm ja ennetustöö projektid. Uus programm sisaldab ka vabatahtliku päästja I astme koolitust. Sellise koolitusprogramm läbimine võimaldab soovi korral taotleda vabatahtliku päästja tunnistust.

Tulenevalt vabatahtlike ja kutseliste päästjate järeltuleva põlve juurdekasvu kujundamise vajalikkusest on antud töö aktuaalsuseks päästeala noorteringide pikemaajalise jätkusuutliku tegevuskava vajalikkus Päästeametis ning vajadus tõsta päästeala noorteringide populaarsust.

Eesmärgi saavutamiseks püstitab autor järgmised ülesanded:

1. Teoreetilises osas käsitleda noorte huviharidust ja huvitegevust ning huvihariduse õppekava olemust ja anda ülevaade Eestis, Soomes ja Saksamaal tegutsevatest päästeala noorteringide tegevustest.
2. Viia läbi kvantitatiivsel meetodil anonüümne ankeetküsitlus päästeala noorteringide juhendajate seas.
3. Viia läbi kvalitatiivsel lähenemisviisil poolstruktureeritud intervjuu Päästeameti ennetustöö osakonna päästeala noorteringide eksperdi ja regionaalsete ennetustöö büroo noorteringide töö koordinaatoritega.
4. Tulemuste ja järelduste alusel teha ettepanekud edasiseks päästeala noorteringide tegevuseks ning koostada jätkusuutlik koolitusprogramm erinevate vanuseklasside kaupa.

Lõputöö koosneb neljast sisulisest osast. Esimene osa keskendub noorsootöö ühe valdkonna – noorte huviharidus ja huvitegevus ning huvihariduse õppekava tutvustamisele. Lõputöö teises osas käsitletakse päästeala noorteringe kui noorte huvitegevust ning antakse ülevaade päästealase noorsootöö kogemustest Saksamaal ja Soomes. Kolmandas osas kirjeldab autor uurimistöö metoodikaid, esitab uurimistöö käigus saadud tulemusi. Lõputöö neljandas osas toob autor välja omapoolse uurimistulemuste analüüsi, teeb järeldusi ja ettepanekuid. Uurimustöö tulemusena koostab autor jätkusuutliku noorteringi koolitusprogrammi erinevate vanuseklasside kaupa.

Autor tänab oma juhendajaid Marina Moltšanov ja Tiina Laube ning ankeetküsitluses ja intervjuudes osalenud oma-ala spetsialiste.

1. NOORSOOTÖÖ VALDKOND – HUVIHARIDUS JA HUVITEGEVUS

Noorsootöö on üks noortepoliitika toimeala, mis loob lisaks formaalharidusele, töökohale ja perele võimalusi 7 – 26 aastaste noorte isiksuse mitmekülgsaks arenguks. Noorsootööd ja selle korraldust tervikuna reguleerib noorsootöö seadus, mille alusel on noorsootöö noortele tingimuste loomine arendavaks tegevuseks, mis võimaldab neil vaba tahte alusel perekonna-, tasemekoolituse- ja tööväliselt tegutseda (Noorsootöö seadus, 17.06.2010). Oma ulatuse, tegevuste ja meetodite mitmekesisuse tõttu on noorsootöö jaotatud tinglikult kümnesse alavaldkonda. Noorsootöö valdkonnad on tegevussuundade kokkuleppeline jaotus, mis lihtsustab noorsootöö korraldust ning loob võrdlusvõimalused korralduse hindamiseks (Noorsootöö...25.01.2014). Noorsootöö missiooniks on luua eeldusi ja toetada noore kujunemist hästi toimetulevaks ja eneseteostussuutlikuks ühiskonnaliikmeks. Üheks laialdasemaks ja mitmekülsemaks võimaluseks noorsootöö eesmärkide saavutamisel on huviharidus ja -tegevus (Noorte...26.01.2014). Huviharidus ja huvitegevus on üks noorsootöö valdkondadest.

1.1. Noorte huviharidus ja huvitegevus

Noorsootöö strateegias 2006-2013 on defineeritud noorte huviharidust ja huvitegevust kui pikaajalist (huviharidus) või lühiajalist (huvitegevus) süsteemset juhendatud tegelemist huvialaga vaba tahte alusel tasemeõppest ja tööst vabal ajal süvendatud teadmiste ja oskuste omandamiseks valitud huvialal (Noorsootöö...2006). Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §40 defineerib huvitegevust kui koolis toimuvat või kooli korraldatud kooli õppekava läbimist toetavat või muud õppekavavälisest tegevust. Ehk siis huvitegevuse nagu näiteks üldhariduskoolide juures huviringides toimuva töö sisuks on huvist lähtuv tegevus, et omandada teadmisi ja oskusi. Huvitegevuses kasutatakse erinevaid õppevorme ja -meetodeid, sealhulgas ringid ja stuudiod. Õpilastel on õigus kasutada õppekavaväliseks tegevuseks tasuta oma kooli rajatisi, ruume, raamatukogu, õppe-, spordi-, tehnilisi ja muid vahendeid kooli kodukorras sätestatud korras (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, 09.06.2010). Huvitegevuse lisandväärtus on see, et huvitegevus üldhariduskoolis loob, kujundab ja tõstab kooli mainet, koondab kooli kui peret, parandab ka õpilaste-õpetajate suhteid (Huvialaharidus... 2005:7).

Enamuse huviringide käekäik ja toimimine on ülemääraselt sõltuv üksikute entusiastlike inimeste olemasolust või nende puudumisest piirkonnas. Töö autor toetab huvialahariduse valdkonna spetsialistide arvamust, et ringijuhtide ja juhendajate reservi aitaks suurendada kõrgkoolides

huvialaõpetaja, ringijuh, huvijuh lisaeriala omandamise võimalus, kuna siis oleksid vajadusel või võimalusel aineõpetajad kompetentsed huvialaringe juhendama (Huvialaharidus...2005:22).

Huvialahariduse all käsitletakse nii tegevust huvialakoolides, aga ka üldhariduskoolide juures huviringides, samuti mittetulundusühingute, klubide, seltside juures toimuvat huvitegevust. Huvialaharidust ning huvitegevust käsitletakse omavahel seotud terminitena, kohati isegi sünonüümidenä, näiteks omistatakse huvitegevusse kaasatusele samu positiivseid mõjusid nagu huvialaharidusse kaasatusele (Huvialaharidus...2005:6).

Huvialahariduse sisuks on vabatahtlik süstemaatiline pedagoogide poolt juhendatud tegelemine õppekava alusel ühe huvialaga suhteliselt pika aja jooksul, et omandada süvendatud teadmised, oskused, vilumused valitud huvialal. Huvialahariduse valdkonnad on: üldkultuur, loometegevus, loodus, tehnika, sport. Oma mahu tõttu on huviharidust täiendavalt reguleeritud huvikooli seadusega. Huvialakool on vastavalt huvialakooli seadusele haridusasutus, mis lisaks haridusstandardit tagavatele koolidele pakub täiendavaid võimalusi hariduse omandamiseks ja isiksuse arenguks. Õpe huvialakoolis toimub õppuri tööst, haridusstandardit tagavate koolide või tööalast koolitust pakkuvate õppeasutuste õppetevusest vabal ajal. Huvialakoolid jagunevad: muusika- ja kunstikoolid; spordikoolid; tehnika-, loodus-, loome- ja huvialamajad ning -keskused. Huvikoolide õppetöö vormideks on grupi- ja individuaalõpe (Huvikooli seadus, 21.12.2006). Ka päästeala noorterühingides on tegevused süstematiseeritud ja toetuvad koolitusprogrammidele, mis näitab, et ringi tegevused on otseselt seotud huvialaharidusega.

Kaasatus huviharidusse mõjub noortele positiivselt. Kuigi huvialaharidus ja huvitegevus on suur lisakoormus nii sisuliselt kui ka ajaliselt, on nii, et kes rohkem tegutseb, see rohkem jõuab ning kes tegutseb aktiivselt kooliväliselt, selle õpiedukus on ka vähemalt hea.

1.2. Huviala õppekava olemus

Huvialast haridust on võimalik omandada huvikoolis. Õpetus huvikoolis põhineb õppurite individuaalsete erinevuste arvestamisel (Huviharidusstandard 2007). Huvikool peab oma tegevuses lähtuma huviharidusstandardist, mis on huvihariduse omandamist võimaldav huvikoolide alusdokument, mille eesmärk on soodustada õppurite isiksuse mitmekülgset arengut (Huvikooli seadus, 21.12.2006). Vastavalt huviharidusstandardi nõuetele peab huvikool koostama iga õpetatava huviala jaoks huviala õppekava, kuna huvihariduse eesmärkide teostumisele aitab huvikoolis kaasa läbimõeldud ja eesmärgistatud õppe kavandamine (Huviharidusstandard 2007).

Huviala õppekava on õppe aluseks olev kava ehk õpingute alusdokument, mis määrab kindlaks pakutava huvihariduse eesmärgid ja sisu (Huviharidusstandard 2007). Tänaõsed õppekavad on oma olemuselt väljundipõhised, see tähendab nad asetavad rõhu õppijate poolt õppimise kaudu õppeprotsessi lõpuks omandatavate õpiväljundite omandamisele. Õpetamine konkreetselt ja õpikeskkond üldisemalt täidavad selles protsessis õppimist toetavat rolli (Pilli 2009:15). Väljundipõhises õppekavas on oluline saavutada konstruktiivne sidusus. Kui õppekava kirjutades ei arvestata sellega, mis on õppijatele võimetekohane, kui hindamine ei kontrolli õpitulemusi või õppeprotsess ei aita õpitulemusi omandada, on tegu konstruktiivse sidususe puudumisega (Pilli 2009:25).

Õppekava on ka kommunikatiivne vahend, mis annab õpetajale, õppurile, lapsevanemale, kooli pidajale, avalikkusele infot selle kohta, kuidas toimub antud huvialal õppimine – milliseid teadmisi ja oskusi millises mahus ja kuidas õppur omandab (Huvikoolide...2010:4). Sisuka õppekava koostamisele aitab kaasa analüüsitud, põhjendatud ja etapiline koostamine.

Õppekavad võivad olla erineva pikkusega, kuid huviala õppekava peab sisaldama kindlasti õppe eesmäärke ja kestust, õppeainete loendit ning ainekavasid (Huvikooli seadus, 21.12.2006). Pikem ja mahukam õppekava võib koosneda erinevatest moodulitest, mis võimaldavad õppijal osaleda vaid ühes või mitmes talle olulises moodulis, kui koolituse korraldaja seda võimaldab (Pilli jt 2013:7).

Õppekava koostamisel tuleb arvestada vastavalt Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §6-le õpilaste vajaduste ja huvidega ning võimaluse korral õpilaste ja vanemate ettepanekute ja piirkonna eripäraga. Keskenduma peab õppija õppimisele. Õppeprotsessi kavandades tasub arvestada, et inimene suudab paremini meenutada õpitut selles vormis, milles ta seda meelde jättis. Kui soovitakse, et õpilased oskaksid rakendada õpitut praktilises töös ja tegevuses, peab õpingute põhiosa olema praktiline. Teooria õppimine ei arenda üldjuhul selle rakendamise oskusi (Pilli jt 2013:8). Õppeprotsess tervikuna peab olema kavandatud seatud õpieesmärkide ehk õpitulemuste saavutamiseks (Pilli 2009:8). Õppe kavandamise lähtekohaks peab olema õppurite taotletavate teadmiste, oskuste ja hoiakute kirjeldused: huviala õppekavas ja ainekavas õpiväljundid. Väljundipõhisel õppe kavandamisel on tähelepanu keskmeks ja kogu tegevuse lähtekohaks, õppimise eesmärgiks seatud väljundid – õppimise tulemusel omandatavad tuvastatavad teadmised, oskused ja hoiakud või nende kogumid. Taotletakse, et õppurid saavutaksid ühesuguse, kindlaksmääratud tulemuse ehk väljundi, kuid jäetakse vaba võimalus jõuda selleni erinevate sisendite nagu õppesisu, meetodid jne kaudu (Huvikoolide...2010:5-6).

Õppekava kui dokumendi koostamine on üks osa õppe kavandamise protsessist. Õpet kavandades seatakse esmalt sellele eesmärgid, seejärel koostatakse vastav kava õpetamiseks ehk õppekava.

Õppekava alusel viiakse läbi õpe, misjärel analüüsitakse õppekava alusel õpetamise ning selle tulemuse vastavust seatud eesmärkidele ning vajadusel viiakse õppekavasse sisse muudatused või korrigeeritakse esialgseid eesmärke. Õppekava kõigi etappide üle mõtlemine aitab kaasa, et valmiks sisukas õppekava (Huvikoolide...2010:7).

Nõuetele vastava õppekava koostamiseks on vaja teada komponente millest kava peab koosnema (vt lisa 1). Hästi läbimõeldud ja koostatud huviala õppekava saab olla realselt kasulik töövahend õppe läbiviijale oma töö tegemisel, õppurile oma õppe planeerimisel, lapsevanemale info saamiseks ja kohalikule omavalitsusele otsuste tegemisel (Huvikoolide...2010:3).

Huviharidust eristab huvitegevusest üleriigilise või huvikooli õppekava olemasolu. Kuna aga huvialahariduse all käsitletakse nii tegevust huvialakoolides kui ka üldhariduskoolide juures huviringides, samuti mittetulundusühingute, klubide, seltside juures toimuvat huvitegevust, siis võiksid autori arvates huviringid tegutseda jätkusuutlikkuse tagamiseks väljundipõhise õppekava alusel. Kindlasti aga siis, kui huviringis väljastatakse koolituse lõppedes tunnistus, nagu seda tehakse päästealastes noorteringides.

2. PÄÄSTEALA NOORTERING – NOORTE HUVITEGEVUS

2.1. Ajalooline tagasivaade päästealasele noorsootööle

Eesti vabatahtlik tuletõrje on enam kui kolme sajandi pikkuse ajaloo, mille jooksul on tegeletud ka päästealase noorsootööga. Päästealasel noorsootööl on olnud erinevad eesmärgid ja suunad. Ajalooline ülevaade annab võimaluse tutvuda päästealase noorsootöö erinevate eesmärkide ja saavutatud tulemustega ning võrrelda tänaste päästeala noorteringide eesmärkidega.

Esimeseks vabatahtlikuks organisatsiooniks Eestis loetakse 1788. aastal loodud „Mustpeade Vennaskonda“. Oluliseks ajalooliseks sündmuseks päästealal on 1862. aastal vabatahtliku tuletõrje organisatsiooni loomine Tallinnas, mis sai aluseks meie vabatahtlikule tuletõrjele (Nirk 1967:8). Sealt edasi hakkas juba aktiivsem tuletõrjeühingute loomine, millele õige pea hakkasid juurde tekkima noortesalgad. Juba 1917. aastast alates on teada tegutsevaid Noorte jaoskondi Vabakutseliste Tuletõrjeühingute juures. Üks esimesi neist kandis nime „Noorte lendsalk“. 1920 aastal asutati vabatahtliku tuletõrjesalga juurde ka skautide rühm (Nõmme...1935:36). Noortetööl tuletõrje juures oli oma kindel koht- noored kuulusid Eesti Tuletõrje Korpuse struktuuri juurde.

1937. aastal jõustus Vabatahtliku Tuletõrjeühingu Normaalkodukord. Uue normaali põhikirjaga võeti noored vabatahtlike tuletõrjeühingute koosseisu, seades ühingutele moraalseks kohustuseks võtta ja kasvatada tuletõrje suurele ideelisele ja ligimesearmastavale liikumisele väärivat järelpõlve (Luht 1939:391-392). Kodukorra järgi said noorliikmeks olla terved ja tugevad kodanikud vanuses 12 kuni 20 aastat. Ühingu praktilises tegevuses said noorliikmed osa võtta niivõrd, kui võrd see ei olnud piiratud vastavate seaduste, määruste või tuletõrje eeskirjadega. Tulekustutamisest said noorliikmed osa võtta õppeotstarbel ja ainult siis, kui tulekahju juhtus olema päeval ja mitte kooli ajal (Eesti...1937:8-9).

Väljaõppe hõlbustamiseks olid noorliikmed jagatud kolme vanusegruppi. Esimesse vanusegruppi kuulusid noored vanuses 12 kuni 15 aastat, teisse vanusegruppi 15 kuni 17 aastased ning kolmandasse vanusegruppi 17 kuni 20 aastased. Väljaõpetamine toimus üldõppekava alusel, mis oli koostatud Eesti Vabatahtliku Tuletõrje Liidu poolt. Noorliikme kohta peeti kaarti, kuhu märgiti tema käitumine, edasijõudmine õpingutes, hoolsuse hinne jne. Kui noorliige sai 20- aastaseks ja oli rahuldavalt lõpetanud õpingud, arvati ta tuletõrjeühingu juhatuse otsusega tegevliikmeks (Eesti...1937:8-9).

1939. aastaks oli asutatud 212 tuletõrjeühingu juurde noorteüksused, kuhu kuulus kokku 3302 noort (Luht 1939:392).

Eesti NSV Vabatahtliku Tuletõrje Ühingu likvideerimise ja 1950. aastal toimepandud reorganiseerimise tagajärjel nõrgenes vabatahtliku tuletõrje tegevus niivõrd, et ei suudetud oma ülesandeid nõutaval tasemel täita. Liikmeskond kahanes, entusiasm langes, päästealane noorsootegevus häabus.

1957. aastal asutati Eesti Vabariigi Tuletõrje Ühing, mille koosseisu kuulus asutamisel 42 kohalikku tuletõrjeühingut, kuid noortuletõrjujate salgad puudusid üldse. Kuid juba 1959. aastaks oli 166 koolis moodustatud vabatahtliku tuletõrje noortesalgad, kuhu oli koondatud 3261 noortuletõrjujat (Vaarmann 1988:148–162).

Kuna 1959. aastal anti välja Eesti Vabariikliku Vabatahtliku Tuletõrje Ühingu Noortesalga Põhimäärus, siis ootas ees tuletõrjealane noorsootöö ümberkorraldus. Vabatahtliku tuletõrje noortesalgad organiseeriti selleks, et kasvatada tuletõrjele väärilist järelopõlve, sisendada noortele üllast vaimu sotsialistliku ühisomandi ja nõukogude kodanike vara kaitsmiseks tulekahjude korral. Uue põhimääruse järgi võisid noortesalga liikmeks olla mõlemast soost 12-18 aasta vanused noored. Koolides, internaatides, lastekodudes, pioneerimajades ja teistes lasteasutustes organiseeritud noortesalgad tegutsesid kooli direktori või asutuse juhataja poolt määratud hooldusõpetaja või kasvataja otsese järelevalve all (Nirk 1967:14-15).

Vabatahtliku tuletõrje noortesalga ülesandeks oli teha elanikkonna hulgas selgitustööd tulekahjude ärahoidmiseks, õppida tundma ja tutvustada elanikkonnale tuleohutuse eeskirju. Samuti oli ülesandeks levitada tuletõrjealaseid lendlehti, plakateid jm propagandakirjandust. Ka tuli noortel korraldada täisealiste tuletõrjujate juhtimisel tuletõrjeprofülaktilisi ülevaatusi, valvata tuleohutuse eeskirjade täitmist kodudes, koolides, lastekodudes, internaatides ja mujal. Kontrolliti asutuste tulekustutusvahendite korrasolekut, abistati tulekahjude kustutamisel täisealisi tuletõrjujaid side loomisel, veega varustamisel, esmaabi andmisel kannatanutele, evakueeritud varanduse valvamisel ja teistes jõukohastes töödes. Noorte kohustuseks oli ka abistada täiskasvanuid valveteenistuses.

Kõigi nende ülesannete täitmiseks korraldati noortesalga liikmetele järjekindlalt tuletõrjealaseid õppusi vabatahtliku tuletõrje noortesalga õppeprogrammi järgi, tuletõrjevõistlusi ning ekskursioone komandodesse tuletõrjetehnika ja väljaõppega tutvumiseks (Nirk 1967:15).

Kui tuletõrje noortesalgal oli hulgaliselt ülesandeid, mida nad pidid täitma, siis tänastel noorteringidel on jäänud ainult üks ülesanne – omandada päästealaseid teadmisi, et erinevaid ohuolukordi ennetada ning nende korral teadlikult käituda.

Vastavalt poliitilistele suundadele muutusid ka tuletõrje noortesalkade õppeprogrammid ja eesmärgid. 1965. aasta vabatahtliku tuletõrje noortesalga liikmete väljaõppeprogrammi eesmärk oli kasvatada noori ühiskondlikult kaitsma riigi ja rahva vara. Õppusi viidi õppeprogrammi kohaselt läbi iga õppeaasta jooksul 24 tundi koolitööst vabal ajal. Õppeplaanis oli kuus teemat, mis omakorda jagunesid alateemadeks (vt lisa 2). Talvekuudel õpiti peamiselt teoreetilist osa ja peeti sisevõistlusi, sügis- ja kevadkuudel tegeldi praktiliste õppustega õues ja treeningutega välisvõistlusteks ning võeti osa noorte tuletõrjevõistlustest. Teemade valiku ja iga teema läbivõtmiseks vajaliku aja kindlaksmääramisel tuli arvestada kohalikke iseärasusi, salga kasutada olevaid tuletõrjevahendeid ja liikmete väljaõppe taset (Nirk 1967:15-17).

Tutvudes tolle aja noortesalga tegevustega võib järeldada, et suurt rõhku pandi füüsilistele ettevalmistustele ja tuletõrjespordile. Praegusest koolituskavast puudub täielikult füüsiline ettevalmistus ja tuletõrjesport.

Tuletõrje noortesalga moodustamiseks pidi olema soovi avaldanud vähemalt 10 noort. Võrdluseks võib tuua, et praegu peab noorteringi töös osalema vähemalt 7 noort. Noortesalga liikmel oli õigus osa võtta tuletõrjevõistlustest, laagritest, õppematkadest, kultuurilise meelelahutuse üritustest, kanda vabatahtlikule tuletõrjele kindlaksmääratud vormirõivastust, eraldus- ja autasumärke, astuda eeliskorras tuletõrjekoolidesse ja õppeorganisatsioonidesse. Noortesalga töö toimus õppe- ja kutsetööst vabal ajal (Nirk 1967:15-17).

Kuuekümnendate aastate keskel hakati korraldama noorte tuletõrjespordivõistlusi, tuletõrjeviktoreid, propagandaõhtuid, noortuletõrjajate suvelaagreid, ning tuletõrjeüritusi pioneerilaagrites. Alates 1963. aastast viidi koolides läbi tuletõrjeteemaliste kirjandite ja joonistuste võistlusi. Samal aastal alustati noortuletõrjajate tegevuse aktiveerimiseks noortesalkade sotsialistlikku võistlust. Kui 1956. aastal ei olnud vabariigi koolides ühtegi noortuletõrjajate salka, siis 1986. aastal oli neid 428, kuhu kuulus 24 484 koolinoort (Vaarmann 1988:148-162).

Ajalooliste materjalide ja dokumentide analüüsi tulemuste kokkuvõtetes võib järeldada, et kõige rohkem oli noortuletõrjajaid kaheksakümnendate aastate teises pooles. 1984. aastal kehtestati noortuletõrjajate salkade liikmetele uus väljaõppeprogramm. See jaotas noortele tuletõrjeaktivistidele tarvilike teadmiste õpetamise üheteistkümmesse teemasse, mille omandamise järel pidid noortuletõrjajal olema algteadmised nii tuletõrje ajaloost, tule olemusest, tulekahjude tekkepõhjusest ja nende vältimise abinõudest (vt lisa 3). Ühtlasi pidi õpetatav tundma kustutusvahendite üldehitust ja omadusi, esmaste kustutusvahendite kasutamist ning tegutsemist tulekahju puhkemise korral. Füüsilist karastatust ja tegutsemisvõimalust andis noortuletõrjajale programmikohane praktiline tegelemine tuletõrjespordiga (Tiiksaar 1985).

Õppeprogrammi tuli käsitleda kui tüüp- ehk näidisprogrammi, mida kohalike olusid silmas pidades võis tarvilikul määral muuta või täiendada. Nii nagu salga tööst üldse, tuli noori ka õppustest hõlmata osa võtma diferentseeritult, arvestades nende vanust ja füüsilisi eeldusi ühe või teise ülesande täitmiseks (Tiiksaar 1985). Õpetusse tuli suhtuda vanuseklassi põhiselt.

Üldiselt oli programmi koostades silmas peetud, et igale teemale kulutatakse vähemalt üks õppetund. Osa teemasid oli soovitatav läbi töötada praktiliste õppustena, koolimaja ja elamute tuletõrjealase ülevaatusena ning ühtlasi tuli tutvustada esmaseid kustutusvahendeid (omadusi, ehitust ja käsitlemist) ja võimalust mööda demonstreerida nende kasutamist. Teema „Tuletõrjeautomaatkustutus- ja -signalisatsioonisüsteemid“ omandamisega pidi kaasnema praktiline tutvumine tuletõrjetehnikaga, olenevalt noortesalga asukohast, kas kohalikus tuletõrjeüksuses, kutselises või vabatahtlikus tuletõrjekomandos. Kui õppeprogramm oli vähemalt esimesest kuni üheksanda teemani läbitud, pidi salga nõukogu hooldusõpetaja kaudu taotlema ekskursiooni korraldamist Tuletõrjemuuseumisse (Tallinn, Vana-Viru 14). Et noortel tuletõrjehuvilistel läbivõetavaid teemasid hõlpsam omandada oleks, pidi taotlema õppuste võimalikult ulatuslikumalt näitlikustamist. Õppetöö oli korraldatud etapiliselt, mis võimaldas noortel tõusta järgmisele lühevõrdle.

Õppetsükli läbiteinud noor pidi olema suuteline tegema tuletõrjealast selgitustööd, eeskätt valdkondades, mis oli seotud laste mängust puhkevate tulekahjude ärahoidmisega. Väljaõpetatud noortuletõrjujat pidi olema võimalik rakendada lihtsamal, peamiselt elamuid, nende kõrvalhooneid ja koolimaju hõlmavas tuletõrjeprofülaktilises töös ning ka täiskasvanute abistamisel tulekahjul (Tiiksaar 1985). Täna sees mõistes on see päästealane ennetustöö.

Ülalmainitud toetudes võib märgata, et programmide teemad osaliselt kattuvad kuid on näha muutumisi eesmärkides läbi aegade. Kui 1937. aasta ja 1959. aasta eesmärkides on olemas tuletõrje järelevalve kasvatamine, siis alates 1965. aastast oli eesmärgiks kasvatada noori ühiskondlikult kaitsma riigi ja rahva vara. Kaotati eesmärk kasvatada tuletõrje järelevalve.

2.2. Päästeala noorteringide tegevus taasiseseisvunud Eestis

Taasiseseisvunud Eestis korraldab päästealast noorsootööd Päästeamet. Päästeamet moodustati 10. septembril 1991. aastal tsiviilkaitsealaste (hiljem kodanikukaitsealaste) ülesannete täitmiseks. Päästeamet praeguses mõistes moodustati 25. mail 1992. aastal, kui kodanikukaitse ühendati tuletõrje- ja päästetööde tegemisega. Alates 2006. aastast jaguneb päästeasutuste tegevus päästealal viide põhivaldkonda: päästetööd, demineerimine, tuleohutusjärelevalve, ennetustöö ja

kriisireguleerimine. Lisaks päästeseaduses sätestatud ülesannetele täidab Päästeamet ka hädaolukorraks valmisoleku-, kemikaali-, eriolukorra-, rahuaja riigikaitse- ning sõjaaja riigikaitse seadustega sätestatud ülesandeid (Päästeameti...13.01.2014).

Päästeamet kuulub siseministeeriumi haldusalasse. Lisaks funktsionaalsetele üksustele kuulub päästeameti koosseisu neli regionaalset päästekeskust: Ida päästekeskus, Põhja päästekeskus, Lõuna päästekeskus ja Lääne päästekeskus.

Päästealaseks noorsootöök nimetatakse noortele arendava tegevuse ning õppetingimuste loomist ning vaba aja sisustamist päästealaste tegevustega ehk pääste noorteringide tegevust, noortelaagrit, õppepäevi- ja kogunemisi (Päästeala...10.01.2014). Päästeala noorteringi tegevus on päästealase noorsootöö valdkonna üks tegevustest – juhendatud tegelemine huvitegevusega. Päästeala noorteringi eesmärgiks on anda noortele kvaliteetsed päästealased teadmised ja oskused, et erinevaid ohuolukordi ennetada ning nende korral teadlikult käituda. Päästealane noortering on mõeldud kõigile 7- 19 aastastele noortele õppeväliseks tegevuseks. Noorteringides õpitakse läbi aktiivse tegevuse. Tegevuste nimekiri on pikk – tutvutakse päästesüsteemiga ja päästjate varustusega, õpitakse käsitlema tulekustutit, proovitakse läbi, mis reaktsiooni võivad vallandada erinevate ainetega tule kustutamine, tutvutakse demineerijate tööga, räägitakse veeohutusest, külastatakse Häirekeskust, matkatakse, mängitakse läbi erinevaid olusituatsioone, orienteerutakse.

Pääste noortering tegutseb komando või vabatahtliku päästeseltsi ruumides, nende puudumisel kasutatakse muid üldkasutatavaid kohaliku omavalitsuse ruume. Praktilistel harjutustel kasutatakse komando päästja riietust, päästetehnikat- ja varustust. Päästekeskuse ennetusbüroo kaudu on võimalik kasutada tegevuste praktiseerimiseks tulekustutussimulaatorit, suitsuandureid, tulekustutustekki, ennetuskohvrit, videoprojektorit, arvutit ja teisi päästevahendeid.

Noorteringi tööd korraldab ringi juhendaja, kes peab omama päästealast eriharidust ja olema läbinud päästekeskuse poolt läbiviidud ülevaatliku tutvustava loengu või olema läbinud 16 tunnise vabatahtliku abipäästja koolituse. Kasuks tulevad teadmised pedagoogikast, projektijuhtimisest ning tuletõrjespordist (Päästeala...10.01.2014). Noore arenemine ringis ning teemade käsitlemine toimub Päästeameti soovitusliku koolitusprogrammi alusel. Soovituslik koolitusprogramm näeb ette, et päästeala noortering tegutseb regulaarselt ja järjepidevalt ühe õppeaasta jooksul alates oktoobrist kuni mai lõpuni vähemalt 1,5 tundi nädalas või 6 tundi kuus, kokku 48 tundi õppeaasta jooksul. Ringis osaleb 7 - 19 aastast eri vanusega noort. Ringis peab osalema vähemalt seitse noort, optimaalne arv ühe juhendaja korral on kaksteist.

Oma tegevuskava koostab nooreringi juhendaja soovitusliku koolitusprogrammi alusel vastavalt osalejate oskustele, teadmistele ja soovidele. Soovitatav on ringitöö tegevuskava planeerimisel pakkuda osalejatele tegevust ka koolivaheaegadel (laagrid). Ringitöös kasutatakse nii teoreetilisi kui praktilisi õppemetoodikaid. Soovituslik koolitusprogramm näeb ette üheteistkümne teema läbimist 25 teoreetilise ja 23 praktilise õppetunni jooksul (vt lisa 4). Teemad omakorda jagunevad alateemadeks. Igal alateemal on oma eesmärk. Kursus loetakse lõpetatuks kui puudunud õppetundide arv ei ületa 10% õppeprogrammi mahust. Kaks kord aastas (õppeaasta alguses ja lõpus) viib juhendaja nooreringi osalejatele läbi teadmiste ja oskuste kontrolli, mille kaudu analüüsitakse ja kaardistatakse iga noore omandatud teadmisi ja oskusi. Test on kõikidele vanuserühmadele sama, arvestamata ka seda, mitmendat aasta laps nooreringis osaleb. Õppeperioodi lõpus väljastatakse igale osalejale tunnistus, kus peaks olema kirjeldatud just selle lapse teadmised ja oskused. Tunnistus on kõikidele osalejatele ühesugune arvestamata nooreringis osalemise staaži. Pääste- ja ohutusala koolitusprogrammi läbinud noor peab olema omandanud teadmised ja oskused päästevaldkonnast, oskama ennetada riske ning tegutseda ohuolukordades (Päästeala...2012).

Üle Eestis tegutseb 15. jaanuari 2014.a. seisuga 2013/2014 õppeaastal 28 päästealast nooreringi. Neist neli ringi tegutseb Põhja päästkeskuse koordineerimisel, kaheksa ringi Lääne päästkeskuse koordineerimisel, kuus Lõuna päästkeskuse koordineerimisel ning kümme Ida päästkeskuse koordineerimisel. Päästeameti ennetustöö büroo spetsialistide andmeil osaleb eelmainitud õppeaastal päästeala nooreringide töös keskmiselt 10 kuni 12 noort ringis. Arvestades sellega, et näiteks 1986. aastal sai päästealaseid teadmisi 428 noortuletõrjujate salga kaudu 24 484 koolinoort, siis praegu saab päästealaseid teadmisi ühe õppeaasta jooksul umbes 300-350 noort.

2.3. Noorsootöökogemus teistes Euroopa Liidu riikides Saksamaa ja Soome näitel

Euroopa Liidu riikidest on antud töös käsitletud päästealast noorsootegevust Saksamaal ja Soomes. Mõlemad heaoluriigid on oma arengus Eestist paremal järjel (Euroopa...2012). Neilt on mida õppida noorsootöö arendamises päästealal. Nagu on erinevad riigid, nii erineb oma ülesehituselt ka nendes riikides tehtav päästealane noorsootöö. Päästeametil on tihedad sidemed mainitud riikide päästeasutustega ning on käidud kohapeal tutvumas päästealase tegevusega sh ka noorsootöoga. Soomes tegutsevate päästeala nooreringide tööga käis lõputöö autor ise tutvumas sealsetes vabatahtlikes päästekomandodes, mis võimaldab anda parema ülevaate Soomes tehtavast päästealasest noorsootööst.

2.3.1. Päästealane noorsootegevus Saksamaal

Saksamaa on oma 81,8 miljoni elanikuga rahvaarvult üks Euroopa Liidu suurimaid riike, mis on jaotatud 16 liidumaaks. Saksa tuletõrje-päästesüsteemis tegutseb kokku pisut üle miljoni inimese mis moodustab umbes 1,2 % elanikkonnast. Esimene noortuletõrjesalk loodi Saksamaal 1885. aastal. 1964. aastast on kogu Saksamaa noortuletõrjetegevus koondatud ühtse katusorganisatsiooni alla Der Bundesverband Deutsche Jugendfeuerwehr. Organisatsiooni kuulub 260 000 liiget, kes on jagunenud 18 000 noortuletõrjerühmaks üle Saksamaa (Willkommen...07.02.2014). Katuseorganisatsiooni olemasolu eristab noortuletõrjet tegevusetõrjest, mis on organiseeritud maakonnapõhiselt. Katusorganisatsioon annab ainult üldised juhised ja viib liikmeteni teatud riiklikud strateegiad nagu JuLeiCa ning koordineerib üleriiklikke kogunemisi sh tuletõrjeolümpiat. Lisaks on keskkontor vastutav ka vahetusgruppide programmi eest. Igal aastal toimub rahvusvaheline noortevahetus (Aarma 2012:33).

Koordineerimise põhitase on siiski liidumaa ja maakond. Tegevus toimub komandode tasandil ja igas komandos, kus tegutseb noortuletõrje sektsioon ehk meie mõistes päästeala noortering, on sellel ka eraldi pealik. Noorteringi juhivad noortevaht ja noortevahi asetäitja. Selleks, et ringi juhtida, peab omama noorsootöö kaarti. Kaardi saab peale programmi Juleica edukat läbimist (Aarma 2012:33).

Programmi Juleica nimi tuleneb sõnade Jugendleiter Card lühendist, mis otsetõlkes tähendab noorsootöö kaarti. See ei ole ainult tuletõrjeline ettevõtmine, kuid noortuletõrjega tegelejate moodustavad sellest programmist märkimisväärse osa. Kogu Saksamaa noorsootööga tegelejatele on kokku pandud ühtsed nõudmised ja atesteerimise alused, mille läbides saabki alates 16-aastaselt taotleda noorsootöö kvalifitseeritud läbiviija kaarti. Üldise noorsootöö alla on ritta loetud nii rühmaarutelud noortele, sport kui ka käsitöö-oskused (Hintergrundinformationen...05.02.2014).

Päästeala noorteringi regulaarseteks kooskäimisteks kasutatakse päästekomando koosolekuruume ja komandode tehnikat. Mõnel noorteringil on laste varustuse tarbeks olemas oma buss või muu tehnika, mis omab ka vilkureid ja raadiojaama. Noortuletõrje tehnikat peetakse tegevteenistuse masinatega võrdselt arvel alarmsõidukitena. Noortuletõrje, kellel puudub oma tehnika, saab kasutada oma harjutusteks päästekomando operatiivarves olevat tehnikat (Aarma 2012:33). Ka Eestis tegutsevad päästeala noorteringid võivad kasutada õppusteks päästekomandode varustust.

Jugendfeuerwehri liikmeks saab kümne aastaselt ja liikmelisus lõpeb seitsmeteistkümne aastaselt. Noorematele pööratakse küll tähelepanu, kuid enne kümnendat eluaastat nad ametlikult ühinguusse kuuluda ei saa. Tegevuse eesmärgiks on omandada esmased teadmised ja oskused tuletõrjest.

Lõppsihiks on omandada noortuletõrjuja ametlik staatus ja vastav liikmepilet (Aarma 2012:33). Selleks tuleb läbida koolitusprogramm, mis koosneb võrdsetes osades tuletõrjeväljaõppest ja üldistest noorte töödest ehk noorte silmaringi laiendamisest ja vaadete kujundamisest. Õppemeetoditeks on meeskonnatöö, grupitöö, ajurünnaku, loominguliste mängude jne. Tuletõrjealaseid teadmisi õpetatakse vastavalt eale. Näiteks Saksamaa Rheinland-Pfaltzi Liidumaa päästealase noorsootööprogrammi alusel tutvustatakse noorematele lastele tuletõrjetechnilisi põhiteadmisi sh tutvustatakse neile tulekustutusriietust, voolikute kerimist, liitmike, hargmikke, liinide moodustamist, sõlmede tegemist jne. Vanemaealistele aga juba põlemisprotsessi, esmaabi, meetmeid jne. Kõige vanematele tutvustatakse karjäärivõimalusi, alarmsõitu, ekstreemi tuletõrjes jne. Suurt rõhku pannakse tuletõrjespordile. Valmistatakse noori ette osalemiseks nii maakonnelikel kui ka rahvusvahelistel võistlustel (Pädagogischer...2010).

Teadmiste kontroll ja väiksemad harjutused on individuaalsed, kuid läbivaks jooneks on meeskonnatöö ja rutiinsete harjutuste käigus omandatud oskus täita meeskonnas kõiki rolle. Meeskonna suurus on tavaliselt üheksa inimest ja see on üks-ühele sama vabatahtliku tuletõrje mehitusmudeliga. Kantava mootorpumba meeskonna ülesehitus on identne tuletõrjemeeskonna autot teenindava meeskonna omaga. Noortuletõrje harjutust tehakse rõhutatult kvaliteedi peale. Tähtis on kõik hargnemise etapid sooritada korrektselt, sh tehnilised võtted ja suulised märguanded. Sooritusjärgsed arutelud ja kriitika keskendub samuti ainult soorituse tehnilisele puhtusele. Eksisteerib ka teatud normaeg, kuid seda hakatakse mõõtma alles vahetult enne noortuletõrjeeksamit. Aja peale hargnemist sooritades on tehnilisel puhtusel erakordselt suur kaal.

Ajaks, mil noortuletõrjuja on saanud seitsmeteistkümne aastaseks on tema oskused vabatahtliku tuletõrje baasväljaõppega võrdsed. Sellest tulenevalt on hinnanguliselt 70 - 80 % vabatahtliku tuletõrje tegevliikmetest "värvatud" noortuletõrjest (Aarma 2012:33). Sellise koolitusmeetodiga on tagatud päästealaste noorteringide jätkusuutlikkus ja vabatahtlike päästjate järelkasv.

2.3.2. Päästealane noorsootegevus Soomes

Kui Saksamaa tuletõrje-päästesüsteemis tegutseb kokku pisut üle miljoni inimese, siis Soomes töötas 2012. aastal ligikaudu 5 000 elukutselist päästetöötajat, lisaks ligikaudu 15 000 osaajaga päästetöötajat kelle hulgas oli ligikaudu 11 000 vabatahtlikku päästjat (Koivukoski 2012). Soome päästesüsteemi moodustavad 448 omavalitsuses asuvat päästeüksust. Ainult kuuekümnes suuremas omavalitsuses on elukutselistest koosnev päästeüksus, 190 omavalitsuses koosneb päästeüksus osakoormusega päästjatest ning 200 omavalitsuse puhul on kogu päästetegevus vabatahtlike vastutusel (Finnish...08.02.2014). Nii nagu päästetöö toimub ka päästealane noorsootöö Soomes

suures enamuses vabatahtlikkuse alusel. See on tingitud sellest, et riiklik tuletõrje on ainult suuremates linnades ja neid on vähe.

Soome Vabariigis on moodustatud vabatahtlike ühendus SPEK (Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö), mis eesti keelde tõlgituna tähendab Soome Rahvuslik Päästeassotsiatsioon. Sellesse ühingusse kuulub üle neljakümne erineva vabatahtlike organisatsiooni, millest üks on Vabatahtlikud Tuletõrjujad ja nende hulgas noored päästjad. SPEK-i andmetel tegutses 2011. aastal Soomes 445 päästealast noorteringi, kuhu kuulus kokku 6418 noorpäästjat ja 1655 ringi juhti (Palokuntanuorisotoiminta 09.02.2014).

Vabatahtlike päästekomando juurde on loodud noorsootöö osakonnad/ametid mis tegelevad noorte kasvatustööga. Kasvatustöö eesmärgiks on suunata noorte arengut, et noor oskaks tegutseda nii iseseisvalt kui ka meeskonnas. Noorsootööameti ehk meie mõistes päästealase noorteringi ülesandeks on tekitada noortes huvi ja innustust tegeleda päästealaga ehk siis päästealale järeltulevate põlvete koolitamine ning noorte arendamine vastutustundlikeks kodanikeks. Noorteringi meeskond juhindub oma töös päästekomando juhatuse poolt kinnitatud juhendist. Igas noorteringis on järgmised rollid: juhataja, juhi asetäitja, koolitaja, rühmajuht, liige, noorliige. Iga aasta sügisesel üldkogul valitakse üheks aastaks noorteringi juhataja. Olenevalt noorteringi suurusest on üks või mitu koolitajat ning rühmajuhte peab olema üks iga viie liikme kohta. Rühmajuhiks saamiseks peab olema läbitud rühmajuhi kursus.

Noorteringi juhataja ülesandeks on augustis, ehk siis enne kui reaalsed ringi tegevused algavad, kokku panna järgmise aasta noorteringi tegevuskava, mille siis vabatahtliku päästekomando juhatuse peab heaks kiitma. Päästeameti poolt noorteringi tegevuskava koostamiseks mingeid suuniseid ei anta. Nõue on, et tegevused ja koolitused peavad vastama noorte vanusele ja haridustasemele. Koolitus peab olema ohutu ja huvitav. Sellest tulenevalt tegutseb iga noortering oma äranägemise järgi. Tegutsemisvormideks on praktilised ja teoreetilised koolitused, laagrid, reisid, matkad, võistlused, viktoriinid jne. Tavaliselt toimuvad koolitused üks kord nädalas. Suurt rõhku pannakse päästetööde alaste füüsiliste võimete eelduste loomiseks ja säilitamiseks. Eestis päästeala noorteringi õppekava füüsiliste võimete arendamist ette ei näe.

Kuna koolitusplaani koostamiseks ühtsed nõuded puuduvad, siis noorteringidel on erineva mahuga koolitusplaani. Näiteks Karhula VPK 2014. aasta noorteringi koolitusplaani näeb ette aasta jooksul 77 õppetundi, millest 20 on teooriatundi ja 52 tundi praktilisi harjutusi. Teoorias läbitakse esmaabi, päästeala tutvustust ja meetmeid, tutvutakse kustutusvahenditega ning saadakse algteadmised suitsusukeldumisest. Teadmisi kinnitatakse praktiliste harjutuste sooritamisega. Praktiliste

harjutuste alla käivad ka füüsilised harjutused (Karhulan...). Põhirõhk on pandud 10. aastaste laste koolitamisele, kuna neid on sel õppeaastal päästeala noorterings kõige rohkem.

Tiutisen VPK koolitusplaan aga näeb ette aasta jooksul 49 õppetundi, kuhu kuuluvad muud üritused nagu näiteks ekskursioonid 5 tunni mahus. Teooriatunde on kokku 32 ja praktilisi harjutusi tehakse 12 õppetunni jooksul. Teooriatundides tutvutakse päästeala ja meetmetega, käsitletakse esmaabi, saadakse ülevaate päästetehnikast ja varustusest, kustutusvahenditest ning liiklusohutusest (Nuoriso...).

Päästeala nooteringsi liikmeks saamise eelduseks on vabatahtliku päästekomando poolt määratud vanus ja vanema või hooldaja nõusolek. Liikmestaatuse otsustab päästekomando juhatus, kuna kõigile noorpäästjatele on ette nähtud elukindlustus, mille kulud kannab vabatahtlik päästekomando. Nooteringsi liikmete vanus on vahemikus 7 kuni 17 aastat. Näiteks Karhula VPK nooteringsiga võib liituda alates 8. eluaastast, kuid täisõiguslik liige saab olla 10.-16. eluaastani. Tiutisen VPK nooteringsi liige saab olla vanuses 7 kuni 16 eluaastat ning Leppävaaran VPK nooteringsi liige saab olla vanuses 10 kuni 17 eluaastat (Nuoriso...).

Soome päästeala nooteringside tööpõhimõtted sarnanevad paljus Eesti päästeala nooteringside tööpõhimõtetega ning ka probleemid on sarnased. Kuna nooteringsidel puudub ühtne tegevuskava, siis on väga erinevad nooteringsidest saadavad teadmised ja oskused. Puudub nooteringside jätkusuutlikkus.

Tutvunud põhjalikumalt Saksamaa ja Soome päästealase noorsootööga, võib järeldada, et nooteringsides tuleb panna rõhku ka päästetööde alaste füüsiliste võimete eelduste loomisele ja säilitamisele, tuletõrjespordile ning päästeala järeltuleva põlve koolitamisele.

3. UURIMUSLIK OSA

3.1. Uuritava kogumi iseloomustus ja uurimismeetodite kirjeldus

Käesoleva uurimistöö eesmärgiks on koostada päästeala noorteringi jätkusuutlik, noore arengule suunatud alamprogrammidega/erinevate vanuseklasside koolitusprogramm. Aluseks võetakse olemasolev soovituslik koolitusprogramm ja ennetustöö projektid. Uus programm sisaldab ka vabatahtliku päästja algväljaõpet ehk I astme koolitust. Sellise koolitusprogrammi läbimine võimaldab soovi korral taotleda vabatahtliku päästja tunnistust.

Vabatahtlik päästja on isik, kes vabatahtlikult osaleb päästetööl või ennetustööl seaduses sätestatud alustel ja korras (Päästeseadus 2010). Vabatahtlikuks päästjaks võib võtta vähemalt 18-aastaseks saanud isiku, kes vastab vabatahtliku päästja kutsesobivuse nõuetele. Vabatahtliku päästja kutsesobivus koosneb isikuomadustest, füüsilisest ettevalmistusest, väljaõppest ja terviseseisundist. Esimese astme õppe läbinud vabatahtlik päästja võib osaleda iseseisvalt ennetustööl ning päästeametniku korraldusel ja koos temaga päästetööl (Vabatahtliku...2010).

Lõputöö ülesanded on:

1. Teoreetilises osas käsitleda noorte huviharidust ja huvitegevust ning huvihariduse õppekava olemust ja anda ülevaade Eestis, Soomes ja Saksamaal tegutsevatest päästeala noorteringide tegevustest.
2. Viia läbi kvantitatiivsel meetodil anonüümne ankeetküsitlus päästeala noorteringide juhendajate seas.
3. Viia läbi kvalitatiivsel lähenemisviisil poolstruktureeritud intervjuu Päästeameti ennetustöö osakonna päästeala noorteringide eksperdi ja regionaalsete ennetustöö büroo noorteringide töö koordinaatoritega.
4. Tulemuste ja järelduste alusel teha ettepanekud edasiseks päästeala noorteringide tegevuseks ning koostada jätkusuutlik päästeala noorteringi koolitusprogramm erinevate vanuseklasside kaupa.

Uurimistöö eesmärgi saavutamiseks püstitas autor järgmised uurimisküsimused:

1. Milline on päästeala noorteringide hetkeolukord?
2. Kui tõhus on olemasolev üheaastane soovituslik päästeala noorteringi koolitusprogramm?
3. Millised on noorteringide juhendajate ja koordinaatorite ootused noorteringidele?

Lähtudes lõputöö eesmärgist kasutatakse antud töö empiirilises osas kombineeritud uurimismeetodit. Kvantitatiivsel meetodil viiakse läbi anonüümne ankeetküsitlus päästeala noorteringide juhendajate seas ja kvalitatiivsel lähenemisviisil poolstruktureeritud intervjuu Päästeameti ennetustöö osakonna päästeala noorteringide eksperdi ja regionaalsete ennetustöö büroo noorteringide töö koordinaatoritega. Ankeetküsitluse abil saadakse ülevaate sellest, kas ja kui paljud juhendajatest on rahul olemasoleva programmiga ning kaardistatakse hetkeolukord. Ankeetküsitluse läbiviimisel kasutatakse väiteid, mis on Likerti viiesel skaalal mõõdetavad ja millele vastajad annavad hinnangu vahemikus 1–5, kus: 1– pole üldse nõus; 2– pigem ei ole nõus; 3 – ei oska öelda; 4 – olen pigem nõus ja 5 – olen täiesti nõus (Osula 2008:2). Andmete töötlemiseks kasutatakse statistilisi meetodeid. Ankeetküsitluse tulemused esitatakse graafiliselt diagrammidena. Andmete töötlemiseks kasutab autor programmi MS Excel. Ankeet koosneb enamuses suletud küsimustest, ankeedi viimased küsimused on kõikidel ankeetidel avatud küsimus nagu näiteks (kommentaari/ettepanekud). Suletud küsimuste puhul saab valida etteantud vastuste vahel, avatud küsimuse puhul saab uuritav avaldada oma arvamust. Ankeetküsitluse uuringu viis autor läbi ajavahemikul 29. jaanuar – 15. veebruar 2014.

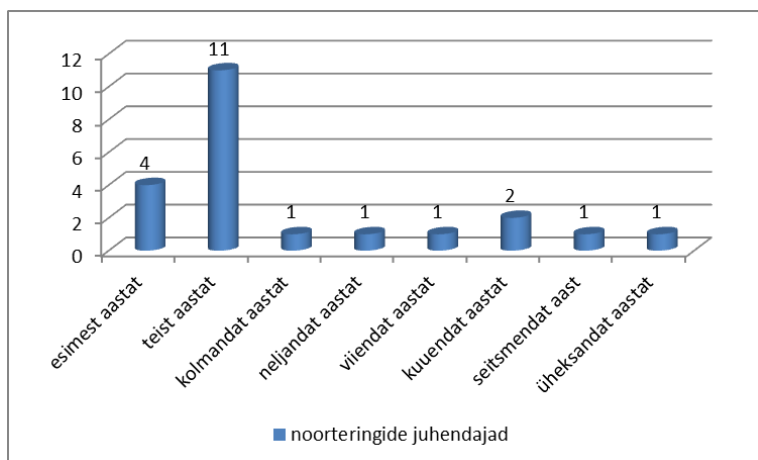
Kvalitatiivse uurimisviisi üks olulisematest tegevustest on kuulamine ja kaasamõtlemine, mis omakorda aitab olukorrast aru saada (Hirsjärvi, Huttunen 1998). Intervjuerimise abil püütakse mõista kuidas erialaspetsialistid hindavad päästeala noorteringide hetkeolukorda ning millised on nende ootused noorteringidele. Intervjuude alaliikidest on välja valitud poolstruktureeritud intervjuu, mis viidi läbi ajavahemikul 10. veebruar – 27. veebruar 2014. Intervjuu andmeid analüüsiti kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodil – uuriti teksti tähendust. See meetod võimaldab luua kogutud andmestikust antud valdkonnas korratavad ja usaldusväärsed tulemused (Cohen, Manion, Morrison, 2007).

Valimi moodustasid 20. jaanuari 2014 seisuga 26 Eestis tegutsevate päästeala noorteringide juhendajat, kes juhendavad kokku 28 päästeala noorteringi. Ankeetküsimustele vastas 22 (85%) noorteringide juhendajat, kellest naisi oli 5 (23%) ja mehi 17 (77%). Päästealast haridust omas vastanutest 10 (45%) juhendajat ning noorsootöölalast haridust omas 2 (9%) juhendajat.

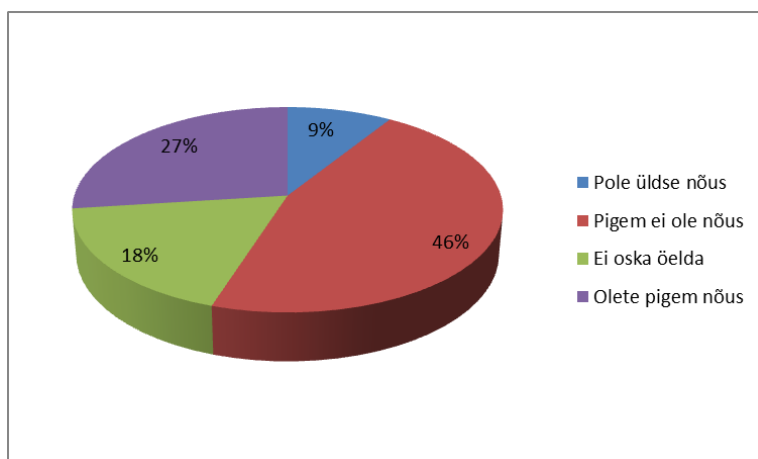
Päästealast noorteringi juhendas ankeetküsitlusele vastanutest esimest aastat 4 juhendajat, teist aastat 11 juhendajat, kolmandat, neljandat ja viiendat aastat üks juhendaja, kuuendat aastat kaks juhendajat, seitsmendat aastat üks juhendaja ning üheksandat aastat ka üks juhendaja (vt joonis 1). Suurem osa juhendajatest vahetub esimese kahe aasta jooksul.

Üle poolte ankeetküsitlusele vastanud noorteringide juhendajatest soovivad saada rohkem koolitusi. Saadavate koolituste piisavusega polnud üldse nõus 9% juhendajatest ning pigem ei olnud nõus

46% juhendajatest. Koolituste piisavuse kohta ei osanud öelda 4 (18%) juhendajat, kuna nad juhendavad päästealast noorteringi esimest aastat. 6 (27%) juhendajat, kellel on olemas mitmeaastane päästeala noorteringide juhendamise kogemus olid arvamusel, et nad saavad piisavalt koolitusi (vt joonis 2). Koolitustest soovivad juhendajad saada esmaabikoolitust, kriisireguleerimise alast koolitust, noorsootöölalast koolitust ja noorte psühholoogiat tutvustavat koolitust.

Joonis 1. Päästeala noorteringide juhendamise staaž. (Autori joonis)

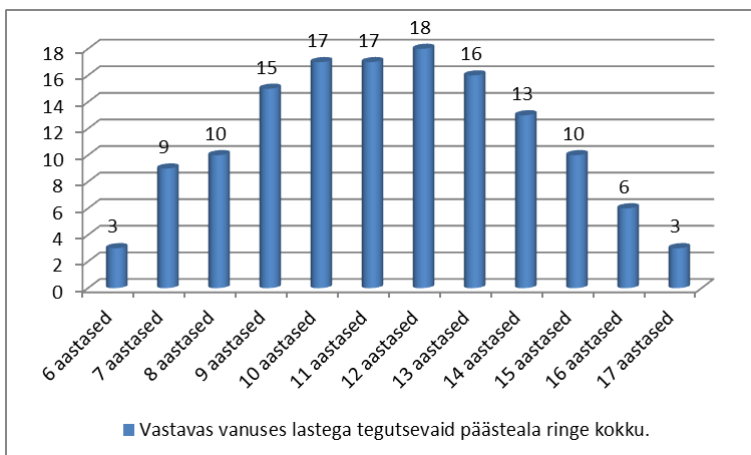
Joonis 2. Päästeala noorteringide juhendajad saavad piisavalt koolitusi päästeala noorteringi juhtimiseks. (Noorteringide juhendajate arvamus, autori joonis)

Küsitletud juhendajate poolt juhendatavatest päästeala noorteringidest kolmes noorteringis osalevad igal aastal uued liikmed, kahes noorteringis osalevad ühed ja samad liikmed mitmendat aastat järjest ning seitsmeteistkümmes päästeala noorteringis on nii eelmise aasta osalejaid kui ka uusi liikmeid. Sellest võib järeldada, et noored on huvitatud osalemisest noorteringis kauem kui üks aasta.

Päästeala noorteringides osalevad lapsed vanuses 6 kuni 17 aastat. Kõige rohkem osaleb ringides lapsi vanuses 12 aastat. Selles vanuses lapsi on kahekümne kahest uuritavast päästeala noorteringist kaheksateistkümmes noorteringis. Seitsmeteistkümmes noorteringis osalevad lapsed vanuses 10 ja 11

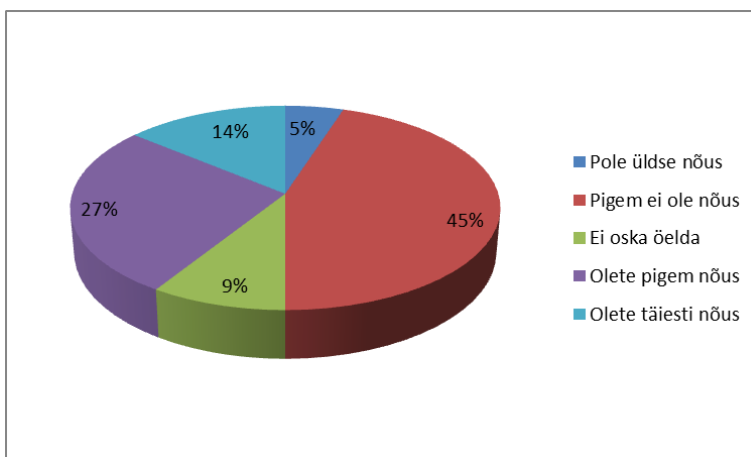
aastat. Kuueteistkümnes ringis osalevad lapsed vanuses 13 aastat ja viieteistkümnes ringis osalevad lapsed vanuses 9 aastat. Lapsed vanuses 14 aastat osalevad kolmeteistkümnes ringis. Nii 8 aastased lapsed kui ka 15 aastased noored osalevad kümnes ringis. Üheksas päästeala noorteringis osalevad lapsed vanuses 7 aastat. 16 aastased noored osalevad kuues ringis ning nii 6 aastased lapsed kui ka 17 aastased noored osalevad ainult kolmes päästeala noorteringis. Sellest järeldub, et päästeala noorteringis osalevatest lastest on enamus põhikooli õpilased.

Joonis 3. Vastavas vanuses lastega tegelevate päästeala noorteringide arv (autori joonis)

3.2. Ankeetküsitluse tulemused

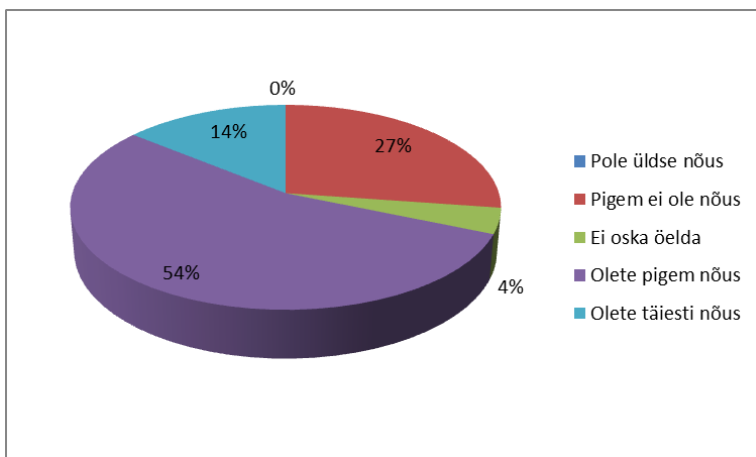
1. Väide- Olemasolev päästeala noorteringi soovituslik koolitusprogramm sobib kõikidele vanuseklassidele (vanus 7- 19 aastat).

Joonis 4. Olemasolev päästeala noorteringi soovituslik koolitusprogramm sobib kõikidele vanuseklassidele (vanus 7- 19 aastat). (Noorteringide juhendajate arvamus, autori joonis)

Väitega ei olnud üldse nõus või pigem nõus pooled vastanutest. Väite kohta ei osanud midagi öelda 9% vastanutest. Pigem nõustusid 27% vastanutest ja täielikult olid poolt 14%. Toetudes andmetele võib järeldada, et soovituslik koolitusprogramm ei sobi kõikidele vanuseklassidele.

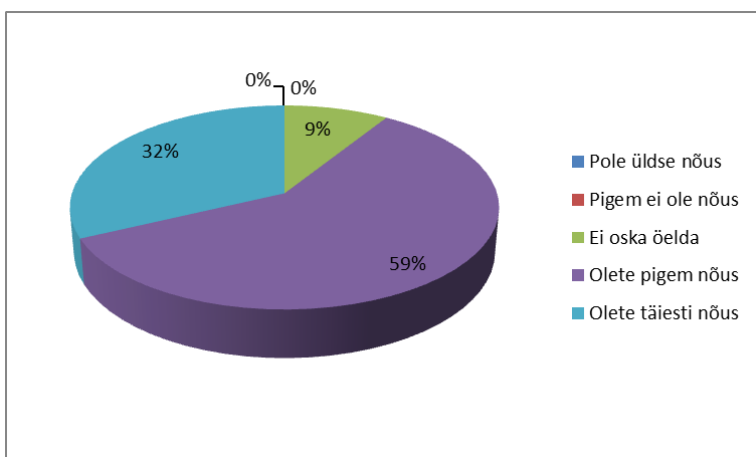
2. Väide- Päästeala noorteringi tegevuskavas kasutate kõiki olemasoleva soovitusliku koolitusprogrammi teemasid.

Joonis 5. Päästeala noorteringi tegevuskavas kasutate kõiki olemasoleva soovitusliku koolitusprogrammi teemasid. (Noorteringide juhendajate arvamus, autori joonis)

Suurem osa juhendajatest (54%) jälgib programmi ja kasutab kõiki olemasolevaid koolitusprogrammi teemasid. Väitega, et noorteringide tegevuskavas kasutavad juhendajad kõiki olemasolevaid soovituslikke koolitusprogrammi teemasid 27% vastanutest pigem ei nõustunud, 14% ulatuses oldi täielikult nõus ja 4% ei osanud vastata.

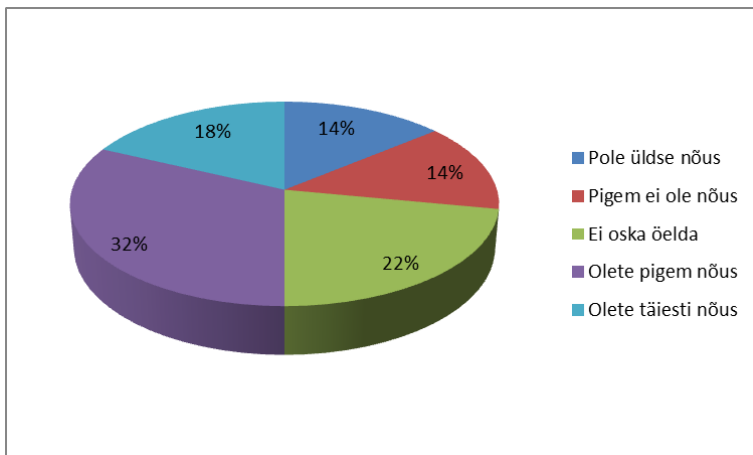
3. Väide- Päästeala noorteringi tegevuskava koostades arvestate päästeala noorteringis osalejate soove ja ettepanekuid.

Joonis 6. Päästeala noorteringi tegevuskava koostades arvestate päästeala noorteringis osalejate soove ja ettepanekuid. (Noorteringide juhendajate arvamus, autori joonis)

Väitega pigem nõustus 59% vastanutest, täielikult olid nõus 32% vastanutest ja 9% vastanutest ei osanud öelda. Sellest järeldub, et peaaegu kõik juhendajad arvestavad laste soove ja ettepanekuid.

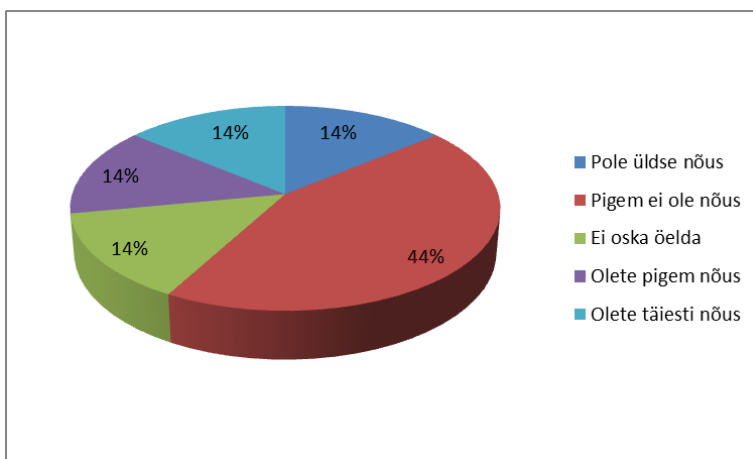
4. Väide- Noorteringide teoreetiliste ja praktiliste tundide arv/maht on piisav soovitusliku koolitusprogrammi läbimiseks.

Joonis 7. Noorteringide teoreetiliste ja praktiliste tundide arv/maht on piisav soovitusliku koolitusprogrammi läbimiseks. (Noorteringide juhendajate arvamus, autori joonis)

Täpselt pooled vastanutest olid nõus või pigem nõus väitega, et teoreetiliste ja praktiliste tundide maht on piisav soovitusliku koolitusprogrammi läbimiseks. 22% vastanutest jäi erapooletuks mitte osates vastata. Väitega pigem ei nõustunud 14 % ja üldse ei nõustunud ka 14% vastanutest.

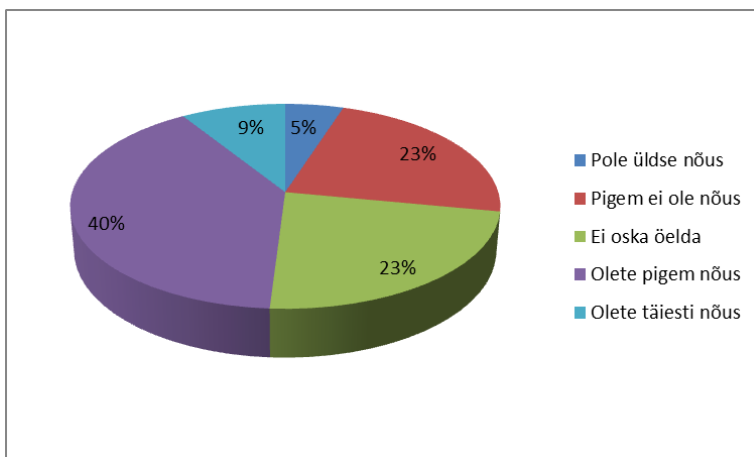
5. Väide- Teil on olemas mitmeaastane tegevuskava „oma“ noorteringi arendamiseks.

Joonis 8. Teil on olemas mitmeaastane tegevuskava „oma“ noorteringi arendamiseks. (Noorteringide juhendajate arvamus, autori joonis)

Mitmeaastast tegevuskava „oma“ noorteringi arendamiseks ei ole üle pooltel vastanutest. Väitega pole üldse nõus 14% ja pigem ei ole nõus 44%. Väitega pigem nõustujaid, täiestinõustujaid ning vastata mitte oskajaid oli võrdselt 14% vastanutest.

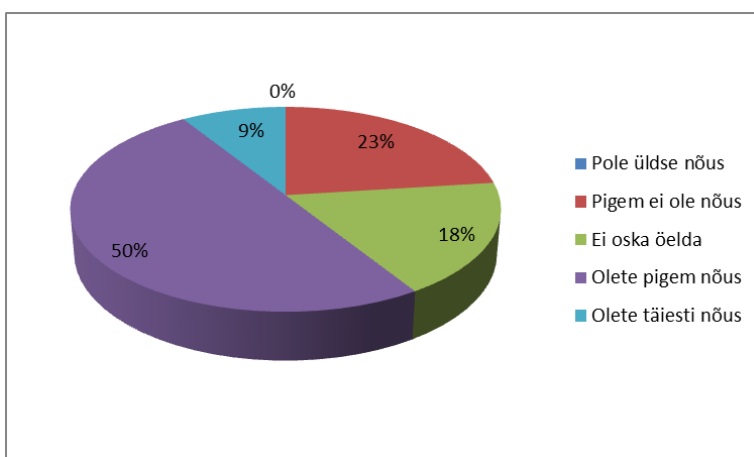
6. Väide- Noortel on olemas piisavalt motiveeriv väljund noorteringist saadavate teadmiste ja oskuste kasutamiseks.

Joonis 9. Noortel on olemas piisavalt motiveeriv väljund noorteringist saadavate teadmiste ja oskuste kasutamiseks. (Noorteringide juhendajate arvamus, autori joonis)

Väitega, pigem nõustus 40% vastanutest, 9% oli täiesti nõus. Väitega pigem ei nõustunud 23% ja üldse ei nõustunud 5%. Väite kohta ei osanud midagi öelda 23% vastanutest.

7. Väide- Tahate noortele anda praegusest laiemaid teadmisi/oskusi päästealal – minna põhjalikumaks.

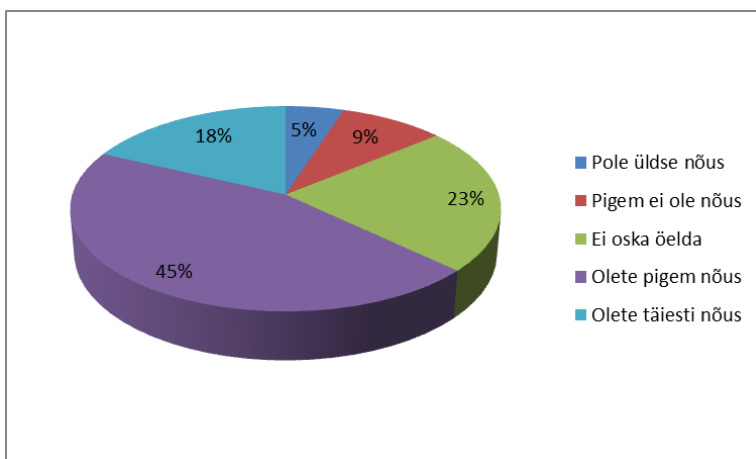
Joonis 10. Tahate noortele anda praegusest laiemaid teadmisi/oskusi päästealal – minna põhjalikumaks. (Noorteringide juhendajate arvamus, autori joonis)

Täpselt pooled vastanutest pigem tahaksid anda noortele praegusest laiemaid teadmisi, 9% vastanutest tahaksid kindlasti anda laiemaid teadmisi. 23 % vastanutest pigem ei annaks noortele praegusest laiemaid teadmisi päästealal ja 18% vastanutest ei osanud midagi arvata.

8. Koolitusprogrammi teemade sobivuse hinnang vanusegruppide lõikes.

Vastanute arvates tuleks kõige rohkem muuta vanusegrupi 7.- 11. aastased (algkooliõpilased) programmi (vt lisa 6). Ainuke teema, mis vastanute arvates sobib praegusel kujul kõigile vanuseklassidele on demineerimine. Teemadeks, mis üle poolte vastanu arvates ei sobi algkooliõpilastele olid „Tulekahjude statistika“, „Põlemisprotsess“, „Nöörid ja sõlmed“, „Kriisireguleerimise olemus“ ja „Päästetaktika“. Ka põhikooliõpilastele (12.-16. aastased) arvati ebasobivaks teema „Päästetaktika“. Vanemale vanusegrupile 17.-19. aastased sobivad enamuse vastanute arvates kõik teemad.

9. Väide- Noorteringis osalejad soovivad saada põhjalikumaid (erineva raskusastme) teadmisi.

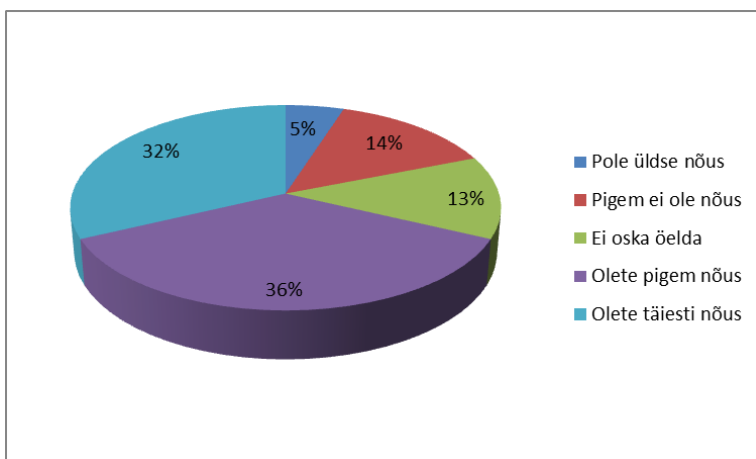

Joonis 11. Noorteringis osalejad soovivad saada põhjalikumaid (erineva raskusastme) teadmisi. (Noorteringide juhendajate arvamus, autori joonis)

Suurem osa vastanutest oli väitega, et noorteringis osalevad lapsed soovivad saada põhjalikumaid teadmisi pigem nõus (45%) või täielikult nõus (18%), ei osanud öelda 23% vastanutest ning väitega ei olnud pigem nõus 9% ja üldse polnud nõus 5% vastanutest.

10. Väide- Vajate noorteringi juhendamiseks põhjalikumalt liigendatud (alateemad lahti kirjutatud) näidisprogrammi.

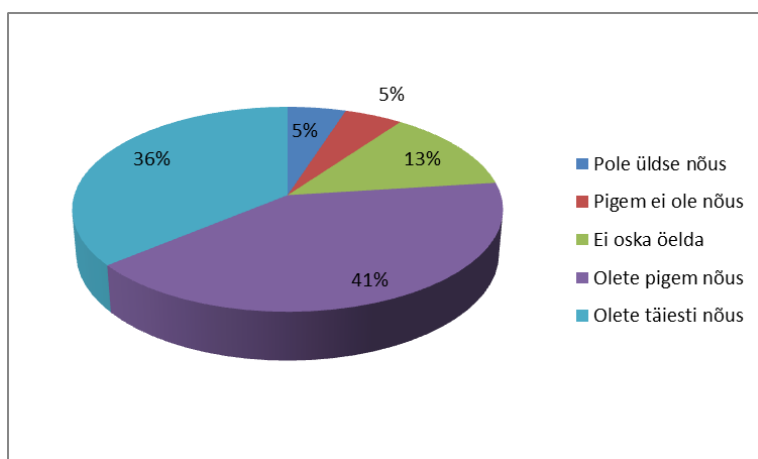
Üle poolte vastanutest (68%) väitis, et nad vajavad noorteringi juhendamiseks põhjalikumalt liigendatud näidisprogrammi ja 19% vastanutest aga ei vaja. 13% ei osanud öelda, kas nad vajavad või ei vaja põhjalikumalt liigendatud programmi.

Joonis 12. Vajate noorteringi juhendamiseks põhjalikumalt liigendatud (alateemad lahti kirjutatud) näidisprogrammi. (Noorteringide juhendajate arvamus, autori joonis)

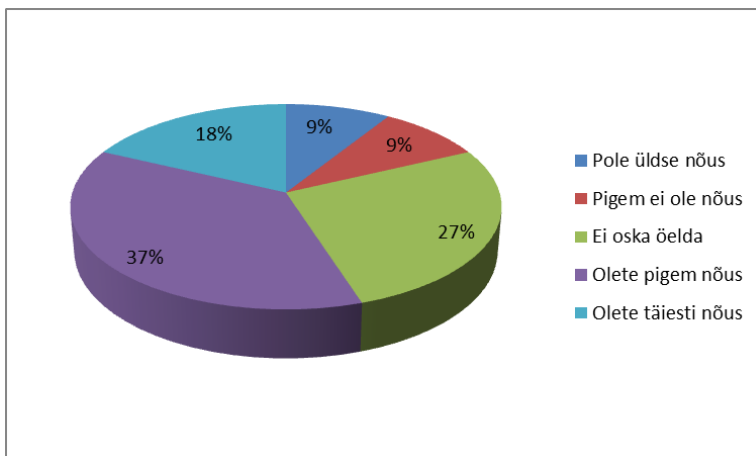
11. Väide- Noored soovivad noorteringis osaleda rohkem kui 1-2 aastat eeldusel, et tegevus muutub aastatega põhjalikumaks.

Suurem enamus vastanutest (41% oli pigem nõus ja 36 % oli täiesti nõus) oli väitega nõus, et noored soovivad noorteringis osaleda rohkem kui 1-2 aastat kui tegevus muutub aastatega põhjalikumaks. Väitega ei nõustunud üldse 5 % ja pigem ei nõustunud ka 5% vastanutest. 13% ei osanud öelda.

Joonis 13. Noored soovivad noorteringis osaleda rohkem kui 1-2 aastat eeldusel, et tegevus muutub aastatega põhjalikumaks. (Noorteringide juhendajate arvamus, autori joonis)

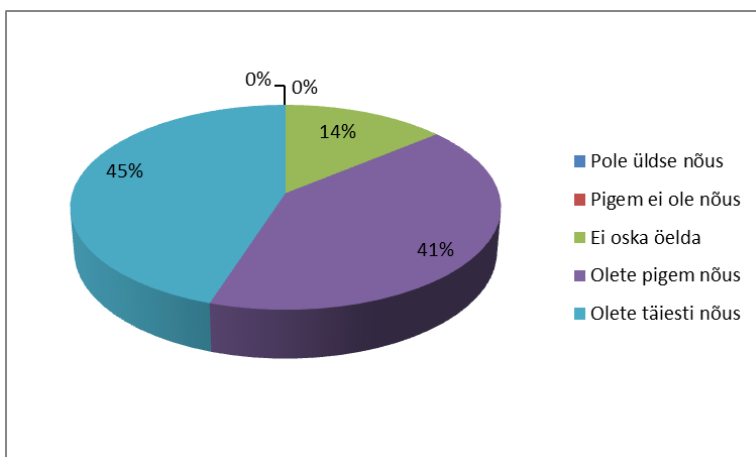
12. Väide- Päästeala noorteringsis osalemise katkestamise või väljalangemise osakaal on väike ühe õppeaasta lõikes.

Joonis 14. Päästeala noorteringsis osalemise katkestamise või väljalangemise osakaal on väike ühe õppeaasta lõikes. (Noorteringside juhendajate arvamus, autori joonis)

37% vastanutest väitis, et päästeala noorteringsis osalemise katkestamise või väljalangemise osakaal on pigem väike ühe õppeaasta lõikes, 18 % väitis, et väljalangemise osakaal on väike, 27 % ei osanud öelda. 9 % pigem ei nõustunud väitega ja 9% ei nõustunud üldse väitega.

13. Väide- Soovite „samade“ lastega koostööd teha pikema perioodi jooksul.

Joonis 15. Soovite „samade“ lastega koostööd teha pikema perioodi jooksul. (Noorteringside juhendajate arvamus, autori joonis)

Peaaegu kõik vastanutest päästeala noorteringside juhendajatest soovivad jätkata (45% - täiesti nõus) või siis pigem jätkata (41% - pigem nõus) „samade“ lastega koostööd pikema perioodi jooksul. 14% vastanutest ei osanud vee öelda.

3.3. Intervjuude tulemused

Intervjuudest selgub, et vastanute arvates sobib olemasolev päästeala noorteringi soovituslik koolitusprogramm kõige enam lastele vanuses 11 kuni 14 aastat. See on vanus, kus uudishimu ning tahe asju ise katsetada ja leiutada on suur. Samuti on eelmainitud vanusegrupi lastel arusaamine asjadest optimistlikum ning tähelepanu märksa pikem kui noorematel lastel ja ka juurdeõppimise tahe tuleneb selles vanuses lastelt endilt. Noorematele lastele vastajate arvates mõned teemad nagu näiteks „Tule ajalugu“ ei sobi. *„Suuremaid huvitab jällegi rohkem praktiline, tehniline ja sportlik pool“* (väljavõte intervjuust ühe erialaspetsialistiga). Oluline on see, kuidas teemat edasi antakse ja seda vastavalt lapse või noore eale kohandatakse.

Noorteringide juhendajad saavad arendada noorteringe uute tegevuste genereerimisega ja arendades koostööd teiste ringidega. Vanemaid osalejaid, kes on noorteringis juba mitmendat aastat järjest, võiks kaasata noorteringi juhendamisel. Neile võib anda erineva raskusastmega lisaulesandeid. Teisi õpetades õpib ise kõige paremini. Teemasid, mis aastatega ei muutu tuleks läbi mängida uut moodi, et mitmendat aastat noorteringis käivatel lastel huvi ei kaoks. Võiks olla ka koolitusprogramm erinevatele tasemetele õpilaste jaoks, kes osalevad noorteringis mitmendat aastat. Laste teadmisi tuleks hinnata vastavalt vanusekategoriale, väljastada ka vanusekategoriale või teadmiste tasemele vastav tunnistus. Hinnata võiks teoreetiliste teadmiste kõrval ka praktilisi oskusi.

Päästeala noorteringide tegevuskava võiks juhendajatel olla valmis juba enne õppeaasta algust. Koostades päästeala noorteringi tegevuskava peaksid noorteringide juhendajad läbi mõtlema kogu kava pöörates tähelepanu tähtpäevadele, ilmastikuoludele, erinevatele võimalustele jne. *„Arvestama peab laste vanuseklassiga, huvidega ja olemasolevate teadmistega, sellega mitmendat aastat lapsed ringis osalevad, samuti ringi asukohaga“* (väljavõte intervjuust ühe erialaspetsialistiga). Tegevuskava koostamisel tuleks arvestada vaheldusrikkusega – teoreetiline osa on vajalik ja õpetlik, kuid praktiliselt läbi tehes kinnistuvad teadmised veelgi paremini.

„Kõikidele noorteringis osalejatele ei saa tagada ühtseid teadmisi, kuid miinimumteadmised peaksid olema kõigil omandatud“ (väljavõte intervjuust ühe erialaspetsialistiga). Laste teadmisi tuleb testida, kuid eraldi vanusegruppide kaupa. *„Noorteringide juhendajad võiksid olla koolitatud ühtsetel alustel“* (väljavõte intervjuust ühe erialaspetsialistiga). Veel arvasid vastajad, et koolitusprogramm ja teemad peaksid olema juhendajate jaoks vanuseklasside kaupa detailselt lahti kirjutatud. Mida vanem vanuseklass, seda põhjalikumaks peaks teema minema.

Intervjuudest selgus, et soovituslikus koolitusprogrammi on maht on suur, kuid tundide arv piiratud. Ühe õppeaasta jooksul ei jõuta kogu programmi läbida. Soovitusliku koolitusprogrammi võiks

jagada mitme aasta peale vanusegruppide kaupa. Kõige tähtsam on orienteeruda koolitusprogrammis kirjeldatud tulemuste saavutamisele, mis võimaldab juhendajal olulisi teadmisi eristada ja neile oma õppetöös keskenduda, mitte aga kohustuslikus korras kõiki teemasid läbida.

Soovitusliku koolitusprogrammi põhjalikumaks läbimiseks võiks erinevatel vanuseklassidel olla erinev teoreetiliste ja praktiliste tundide arv. *„Rohkem praktilisi tunde võiks olla nooremas vanuseklassis, kuna pisikesed lapsed on püsimatamad ja nende keskendumisvõime lühem“* (väljavõte intervjuust ühe erialaspetsialistiga). Nad vajavad mängulist lähenemist. Keskmises vanuseklassis võik panna rõhku teooria omandamisele. Vanema vanuserühma noortega peaks teooriatundides üle kordama tähtsamad asjad, kuid pöörõhu panema praktilistele harjutustele ja tuletõrjespordile.

Päästeala noorteringis osalevad lapsed tuleks jagada vanuseklassiti, kuna eri vanuses laste arengutase, võimed, oskused ja huvid on väga erinevad. *„Kui grupid oleksid jaotatud, oleks teadmiste tase ühtlasem ning jõuaks läbida rohkem teemasid“* (väljavõte intervjuust ühe erialaspetsialistiga). Vastajate arvates tuleks lapsed jagada järgmiselt: 7-10 aastased, 11-15 aastased ja 16-19 aastased.

Noortele oleks piisavalt motiveerivaks väljundiks noorteringist saadavate teadmiste ja oskuste kasutamiseks erinevad võistlused, konkreetsete ülesannete lahendamine, konkreetset rakendused. Oma teadmisi võiksid päästeala noorteringide lapsed rakendada näiteks maakondlikus noorteringide suvelaagris, kust siis võitja meeskond saab priipääsmed vabariiklikusse laagrisse. Päästeala noorteringide lapsi võiks rakendada vabatahtlike päästekomandode juures taustajõududena, kes aitavad korraldada lastele ja noortele mõeldud üritusi, hooldada varustust, õpetada väiksemaid lapsi. *„Noorematele lastele on motiveerivaks erineva tasemega diplomid ja tunnustus, eriti just Päästeameti poolt. Parimaid ja tublimaid noori võiks tunnustada Päästeameti poolt korraldatavatel üritustel“* (väljavõte intervjuust ühe erialaspetsialistiga). Noorukitele oleks motiveerivaks väljundiks võimalus saada kohe peale noorteringi läbimist vabatahtlikuks päästjaks tingimusel, et nad on vähemalt 18 aastased.

Päästeala noorteringide töö paremaks korraldamiseks peaksid noorteringid tegutsema vabatahtlike päästekomandode juures eesmärgiga kasvatada vabatahtlikele päästjatele järelkasvu. *„Õppeprogramm võiks olla kolme tasemeline, kus kolmas tase sisaldaks spetsiifilisi koolitusi vabatahtliku päästja tööks“* (väljavõte intervjuust ühe erialaspetsialistiga). Kui kõik tasemed on korralikult läbitud, väljastada noorele vabatahtliku päästja tunnustus. Noorteringid võiksid teha koostööd nii omavahel kui ka teiste riikide noorteringidega, võistelda. Päästeala noorteringidel peaks olema arengukava ja oma katuseorganisatsioon.

4. TULEMUSTE ANALÜÜS JA ETTEPANEKUD

4.1. Uuringutulemuste analüüs

Uurimistöö eesmärgiks on anda ülevaade nii päästeala noorteringide juhendajate kui ka erialaspetsialistide – päästeala noorteringide koordinaatorite ja eksperdi arvamustest hetkel kasutuses oleva päästeala noorteringi soovitusliku koolitusprogrammi ja noorteringi eesmärgi osas. Arvamuste analüüsist ja teoreetilisest käsitlest tulenevalt pakub autor reaalselt kasutusele võtmist võimaldavaid ettepanekuid koolitusprogrammi parandamiseks.

Erialaspetsialistid ja pooled (50%) päästeala noorteringide juhendajad olid arvamusel, et olemasolev päästeala noorteringi soovituslik koolitusprogramm ei sobi kõikidele vanuseklassidele (vanus 7- 19 aastat). Pigem sobib see põhikooliõpilaste nooremale astmele ehk siis lastele vanuses 11 kuni 14 aastat. Sellest saab järeldada, et olemasolev programm ei toeta erinevate vanuseastmete õpetamist.

Intervjuudes osalenud erialaspetsialistide arvates on soovitatav juba enne õppeaasta algust valmistada ette oma noorteringi tegevuskava Kinnitus arvamuse, et tegevuskava koostades oleks hea arvestada ringis osalevate laste vanuseklassiga, huvidega ja olemasolevate teadmistega, sellega mitmendat aastat lapsed ringis osalevad, samuti ringi asukohaga. Nende seisukohta toetab Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §6, mille kohaselt tuleb õppe- või/ ja tegevuskava koostamisel arvestada õpilaste vajaduste ja huvidega ning võimaluse korral õpilaste ja vanemate ettepanekute ja piirkonna eripäraga. Tegevuskava koostamisel on soovitatav arvestada vaheldusrikkusega. Peaaegu kõik noorteringide juhendajad (91%) olid nõus, et tegevuskava koostades tuleks arvestada ka laste soovide ja ettepanekutega. 58% noorteringide juhendaja väitel pole nad aga koostanud tegevuskava „oma“ noorteringi arendamiseks. Samas suurem enamus juhendajatest soovib jätkata koostööd noorteringis osalevate lastega. Seda kinnitab ka uuringu tulemus (86%). Järelikult soovivad juhendajad tegeleda samade lastega järjepidevalt – arenedes edasi vastavalt raskusastmele ja olla jätkusuutlikud. Noorsootöö strateegia järgi peab noorteringide tegevus olema osaks pikemaajalisest terviklikust noorsootöö programmist (Noorsootöö...2006).

Uurimustööst tuli välja, et noorteringide juhid ja erialaspetsialistid soovivad täiendada päästeala noorteringide eesmärki – kasvatada vabatahtlikele päästjatele järelkasvu. Seda toetab vabatahtliku pääste arengukava (Riiklikud...2013:7).

Üle poolte ankeetküsitlusele vastanud noorteringide juhendajatest soovivad saada rohkem koolitusi. Ka erialaspetsialistid kinnitavad, et noorteringide juhendajad võiksid olla koolitatud ühtsetel alustel.

Kuigi 54% vastanutest noorteringide juhendajatest üritab läbida olemasoleva soovitusliku koolitusprogrammi kõiki teemasid, on erialaspetsialistid arvamusel, et praeguses soovituslikus koolitusprogrammis on liiga palju teemasid ehk maht on suur, kuid tundide arv piiratud. Ühe õppeaasta jooksul ei jõuta kogu programmi läbida. Soovitusliku koolitusprogrammi võiks jagada mitme aasta peale vanusegruppide kaupa. Ka huviharidusstandardi järgi võib pikem ja mahukam õppekava koosneda erinevatest moodulitest, mis võimaldavad õppijal osaleda vaid ühes või mitmes talle olulises moodulis, kui koolituse korraldaja seda võimaldab (Huviharidusstandard 2007). Kuigi teemat saab edasi anda erinevalt vastavalt lapse või noore eale kohendades, ei sobi praeguse soovitusliku koolitusprogrammi kõik teemad siiski kõikidele vanusegruppidele. Samas on kõige tähtsam orienteeruda koolitusprogrammis kirjeldatud tulemuste saavutamisele, mitte aga kohustuslikus korras kõikide teemade läbimisele. Üle poolte (55%) juhendajate arvates on koolitusprogramm noorte jaoks huvitav, kuna päästeala noorteringis osalemise katkestamise või väljalangemise osakaal on väike ühe õppeaasta lõikes.

Poolte noorteringide juhendajate (50%) arvates on noorteringide teoreetiliste ja praktiliste tundide arv/maht piisav soovitusliku koolitusprogrammi läbimiseks. Erialaspetsialistid arvates võiks soovitusliku koolitusprogrammi põhjalikumaks läbimiseks erinevatel vanuseklassidel olla erinev teoreetiliste ja praktiliste tundide arv. Soovitatav on rohkem praktilisi tunde nooremas ja vanemas vanuseklassis. Keskmises vanuseklassis aga keskenduda teooriale. Kõikidele noorteringis osalejatele ei saa tagada ühtseid teadmisi, kuid miinimumteadmised peaksid olema kõigil omandatud. Huviharidusstandard sätestab, et õpetus huvialaringis peab põhinema õppurite individuaalsete erinevuste arvestamisel.

Üle poolte (59%) noorteringide juhendajatest tahavad anda noortele praegusest laiemaid teadmisi/oskusi päästealal – minna põhjalikumaks ning 63% juhendaja väitel soovivad ka noorteringis osalejad saada laiemaid/põhjalikumaid erineva raskusastmega teadmisi. Seega noored soovivad saada õpet vastavalt vanuseklassile või raskusastmele.

Erialaspetsialistid ja noorteringide juhendajad olid ühel arvamusel, et juhendajad vajavad noorteringi juhendamiseks põhjalikumalt liigendatud alateemad lahti kirjutatud näidisprogrammi. Õppeprogramm võiks olla kolme tasemeline, kus kolmas tase sisaldaks spetsiifilisi koolitusi vabatahtliku päästja tööks. Järelikult on vaja välja töötada erineva raskusastmega alamprogrammid erinevatele vanuseklassidele, kus on arvestatud osalejate erineva tasemega teadmisi ja oskusi päästealal.

Laste teadmisi on soovitatav hinnata vastavalt vanusekategoriale ja väljastada ka vanusekategoriale või teadmiste tasemele vastav tunnistus. Hindama peaks mitte ainult teoreetilisi

teadmisi vaid ka praktilisi oskusi. Seda arvamust toetab „Huvikoolide õppekavade koostamiseks juhendmaterjal“ (Huvikoolide...2010).

Erialaspetsialistid tegid ettepaneku jagada päästeala noorteringsis osalevad lapsed vanuseklassiti, kuna eri vanuses laste arengutase, võimed, oskused ja huvid on väga erinevad. Pakuti järgmist jaotust: 7-10 aastased, 11-15 aastased ja 16-19 aastased ehk siis algkooliõpilased, põhikooliõpilased ja gümnaasiumiõpilased. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus toetab ekspertide ettepanekut.

Poolte noorteringside juhendajate (49%) arvates on noortel olemas väljund noorteringsist saadavate teadmiste ja oskuste kasutamiseks, kuid 28% juhendajatest on teisel arvamusel. Intervjuude analüüsimisel tuli välja, et noortele oleks piisavalt motiveerivaks väljundiks erinevad võistlused, konkreetsete ülesannete lahendamine, konkreetsete rakendused. Noorematele lastele on motiveerivaks erineva tasemega diplomid ja tunnustus, eriti just Päästeameti poolt. Noorukitele oleks motiveerivaks väljundiks võimalus saada kohe peale noorteringsi läbimist vabatahtlikuks päästjaks tingimusel, et nad on vähemalt 18 aastased. Analoogset väljundid rakendati 1937. aastal jõustunud Vabatahtliku Tuletõrjeühingu Normaali Kodukorra alusel esimese Eesti Vabariigi ajal (Eesti...1937:8-9).

Seda, et noored on huvitatud osalema järjepidevalt päästeala noorteringsi töös näitab väide, et noored soovivad osaleda noorteringsis rohkem kui 1-2 aastat eeldusel, et tegevus muutub aastatega põhjalikumaks, millega nõustus 77% küsitlusele vastanud noorteringside juhendajatest.

Noorteringside juhendajad saavad arendada nooteringse uute tegevuste genereerimisega ning arendades koostööd teiste ringidega. Vanemaid päästeala noorteringsis osalejaid, kes on ringis juba mitmendat aastat järjest võiks kaasata noorteringsi juhendamisel. Selline praktika on olemas Saksamaa päästeala nooteringsidel (Hintergrundinformationen...05.02.2014).

Päästeala nooteringside töö paremaks korraldamiseks peaksid erialaspetsialistide arvates nooteringsid tegutsema vabatahtlike päästekomandode juures eesmärgiga kasvatada vabatahtlikele päästjatele järelkasvu. Arvamust toetab K. Tammearu oma magistritöös „Riigi tegevus vabatahtlike päästekomandode jätkusuutlikkuse tagamisel“. Nooteringsid võiksid teha koostööd nii omavahel kui ka teiste riikide nooteringsidega, võistelda. Päästeala nooteringsidel võiks olla ühtne arengukava ja oma katuseorganisatsioon.

Kokkuvõtlikult võib uuringust järeldada, et kõige rohkem osaleb päästeala noorteringsis lapsi vanuses 10 kuni 13 aastat. Ringis osalemise katkestamise või väljalangemise osakaal on väike ühe õppeaasta lõikes ning noored on huvitatud osalema järjepidevalt päästeala noorteringsi töös eeldusel, et tegevus muutub aastatega põhjalikumaks.

Olemasolev päästeala noorteringi soovituslik koolitusprogramm on kõige sobivam lastele vanuses 11 kuni 14 aastat. Praeguses programmis on liiga palju teemasid ehk maht on suur ühe õppeaasta jaoks, teemad on noorte jaoks huvitavad. Kõik teemad aga ei sobi kõikidele vanuseklassidele. Soovituslik koolitusprogramm tuleks jagada mitme aasta peale erinevate vanuseklasside kaupa ja detailselt lahti kirjutada. Vanima vanuseklassi programm võiks sisaldada ka vabatahtliku päästja algväljaõpet ehk I astme koolitust, mille läbimine võimaldab taotleda vabatahtliku päästja tunnistust. Koolitusprogrammi põhjalikumaks läbimiseks võiks erinevatel vanuseklassidel olla erinev teoreetiliste ja praktiliste tundide arv. Rohkem praktilisi tunde võiks olla nooremas ja vanemas vanuseklassis. Keskmises vanuseklassis aga keskenduma teooriale. Motiveerivaks on lastele ja noortele erineva tasemega tunnistused.

Päästeala noorteringi eesmärk võiks olla ka vabatahtlikele päästjatele järelkasvu kasvatamine ning ringidel peaks olema ühtne arengukava ja oma katuseorganisatsioon.

4.2. Rakenduslikud ettepanekud

Tuginedes uuringu käigus saadud tulemustele teeb töö autor järgmised ettepanekud:

1. Täiendada päästeala noorteringi koolitusprogrammi eesmärki – anda noortele süvendatud päästealaseid teadmisi, et erinevaid olukordi ennetada ning nende korral teadlikult käituda, ka eesmärgiga kasvatada nii vabatahtlikele kui kutselistele päästjatele väärilist järelpõlve.
2. Väljaõppe hõlbustamiseks jagada lapsed ja noored kolme vanusegruppi. Esimesse vanusegruppi kuuluksid lapsed vanuses 7 kuni 10 aastat ehk algkooliõpilased, teisse vanusegruppi lapsed 11 kuni 15 aastat ehk põhikooliõpilased ning kolmandasse vanusegruppi noored 16 kuni 19 aastased ehk gümnaasiumiastme õpilased.
3. Koolitusprogramm teha astmeline. Olemasoleva soovitusliku koolitusprogrammi teemad jagada mitme aasta peale vanuseklasside kaupa arvestades laste vanust, huvi, olemasolevaid teadmisi ja füüsilisi eeldusi. Nooremale vanusegrupile (7 kuni 10 aastat) teha nelja aastane programm, keskmisele vanusegrupile (11 kuni 15 aastat) viie aastane programm ja vanemale vanuserühmale (16 kuni 19 aastat) kolme aastane programm.
4. Koolitusprogrammi põhjalikumaks läbimiseks võiks erinevatel vanuseklassidel olla erinev teoreetiliste ja praktiliste tundide arv. Keskmises vanuseklassis võiks keskenduda teooriale. Rohkem praktilisi tunde võiks olla nooremas vanuseklassis, et noortel tuletõrjehuvilistel

läbivõetavaid teemasid hõlpsam omandada oleks ja vanemas vanuseklassis, kuna praktiliselt läbi tehes kinnistuvad teadmised veelgi paremini.

5. Vanima vanuseklassi programm võiks sisaldada ka vabatahtliku päästja väljaõpet, mille läbimine võimaldab taotleda vabatahtliku päästja tunnistust.

6. Hinnata laste teadmisi vastavalt vanusekategoriale ja väljastada tunnistus vastavalt vanusekategoriale ja teadmiste tasemele. Nooremale vanusegrupile väljastada peale neljaaastase koolitusprogrammi läbimist Päästeala noorteringi tunnistus.

Keskmisele vanusegrupile väljastada peale vastava koolitusprogrammi osa läbimist Noorpäästja I astme tunnistus, kui on sooritatud esimene kirjalik test ja praktiline harjutus vastavalt õpingute nõuetele, mis annab õiguse teostada tuleohutuse järelvalvet oma kodus ja koolis ning Noorpäästja II astme tunnistus, kui kogu programm on läbitud ja õpingute nõuded täidetud. Tunnistus võiks olla plastikkaart nagu on vabatahtlikel päästjatel, kuhu saab lisada märke noorpäästja II astme läbimise kohta.

Vanemale vanusegrupile Vabatahtliku päästja II astme tunnistus, kui õpingute ja vabatahtliku päästja kutsesobivuse nõuded on täidetud.

Peale esimest õppeaastat nooremas vanusegrupis väljastada lapsele noorliikme kaart, kuhu tehakse sissekanded kõigi läbitud teemade ja sooritatud arvestuste kohta ka edaspidi kogu päästeala noorteringi erinevate etappide läbimise jooksul.

7. Koolitaja ehk päästeala noorteringi juhendaja kompetentsuse tagamiseks viia sisse nõue läbida juhendajal vabatahtliku päästja II astme koolitus, kui ei omata päästealast eriharidust.

8. Päästeala noorteringi koolitusprogramm noorpäästja algõppeks lastele vanuses 7-10 aastat (lisa 7)

9. Päästeala noorteringi koolitusprogramm noorpäästja õppeks lastele vanuses 11-15 aastat (lisa 8)

10. Päästeala noorteringi koolitusprogramm noorpäästja õppeks noortele vanuses 16-19 aastat (lisa 9)

11. Teha Päästeliidule ettepanek olla päästeala noorteringidele katusorganisatsiooniks.

KOKKUVÕTE

Vabatahtlike päästeühingute jätkusuutlikkuse tõstmiseks ja päästjatele väärilise järeloolva kasvatamiseks on oluline tegeleda noorsootõõga. Üheks laialdasemaks ja mitmekõlgsemaks võimaluseks noorsootõõ eesmärkide saavutamiseks on huviharidus ja -tegevus. Huvialahariduse all käsitletakse nii tegevust huvialakoolides, aga ka õldhariduskoolide juures huviringides, samuti mittetulundusõhingute, klubide, seltside juures toimuvat huvitegevust. Huvialahariduse sisuks on vabatahtlik süsteemne pedagoogide poolt juhendatud tegelemine õppekava alusel õhe huvialaga suhteliselt pika aja jooksul, et omandada süvendatud teadmised, oskused, vilumused valitud huvialal. Huvihariduse õppekava on väljundipõhine, kus kõige olulisemaks on õppekava lõpuks õppijate omandatavad teadmised, oskused ja hoiakud. Heaks võimaluseks tutvustada noortele päästeteenistust ja päästetegevust ning saavutada päästealase noorsootõõ eesmarke on päästeala noortering. Noorteringide tegevus võiks olla osaks pikemaajalisest terviklikust noorsootõõ programmist, mis võimaldaks siduda noori päästealaga erinevate eakohaste tegevuste kaudu.

Käesoleva lõputõõ eesmärgiks oli koostada olemasoleva päästeala noorteringide soovitusliku koolitusprogrammi alusel päästeala noorteringi jätkusuutlik alamprogrammidega/erinevate vanuseklasside koolitusprogramm, mis sisaldaks ka vabatahtliku päästja algväljaõpet ehk I astme koolitust, mille läbimine võimaldab taotleda vabatahtliku päästja tunnistust.

Lõputõõ koostamise käigus täitis autor järgmised õlesanded:

1. Tõõ teoreetilises osas käsitles autor noorte huviharidust ja huvitegevust ning huvihariduse õppekava olemust ja andis õlevaade Eestis, Soomes ja Saksamaal tegutsevatest päästeala noorteringide tegevustest.
2. Tõõ empiirilises osas viis autor läbi kvantitatiivsel meetodil anonõümse ankeetküsitluse päästeala noorteringide juhendajate seas ja kvalitatiivsel lähenemisviisil poolstruktureeritud intervjuu Päästeameti ennetustõõ osakonna päästeala noorteringide eksperdi ja regionaalsete ennetustõõ büroo noorteringide tõõ koordinaatoritega. Saadud tulemuste ning Saksamaa ja Soome noorteringide kogemuste alusel koostas autor erinevatele vanuseklassidele koolitusprogrammid.

Ankeetküsitluse abil sai autor õlevaate sellest, kas ja kui paljud juhendajatest on rahul olemasoleva päästeala soovitusliku koolitusprogrammiga ning kaardistas hetkeolukorra. Intervjueerimise abil püüdis autor mõista kuidas koordinaatorid hindavad päästeala noorteringide hetkeolukorda ning millised on nende ootused noorteringidele.

Uurimuse tulemuste analüüsist selgus, kõige rohkem osaleb praegu päästeala noorteringis lapsi vanuses 10 kuni 13 aastat. Ringis osalemise katkestamise või väljalangemise osakaal ühe õppeaasta lõikes on väike. Noored on huvitatud osalema järjepidevalt päästeala noorteringi töös eeldusel, et tegevus muutub aastatega põhjalikumaks.

Olemasolev päästeala noorteringi soovituslik koolitusprogramm on kõige sobivam lastele vanuses 11 kuni 14 aastat. Praeguses programmis on liiga palju teemasid ehk maht on suur ühe õppeaasta jaoks. Teemad on noorte jaoks huvitavad, kuid ei sobi täielikult kõikidele vanuseklassidele. Soovituslik koolitusprogramm tuleks jagada mitme aasta peale erinevate vanuseklasside kaupa ja detailselt lahti kirjutada. Vanima vanuseklassi programm võiks sisaldada ka vabatahtliku päästja algväljaõpet ehk I astme koolitust, mille läbimine võimaldab taotleda vabatahtliku päästja tunnistust. Koolitusprogrammi põhjalikumaks läbimiseks võiks erinevatel vanuseklassidel olla teoreetiliste ja praktiliste tundide osakaal erinev. Rohkem praktilisi tunde võiks olla nooremas ja vanemas vanuseklassis. Keskmises vanuseklassis aga keskenduma teooriale. Motiveerivaks on lastele ja noortele erineva tasemega tunnistused.

Päästeala noorteringi eesmärk võiks olla ka vabatahtlikele päästjatele järelkasvu kasvatamine ning ringidel peaks olema ühtne arengukava ja oma katusorganisatsioon.

Tulemuste ja järelduste alusel tegi autor ettepanekud edasiseks päästeala noorteringide tegevuseks ning koostas mitmeaastase päästeala noorteringi koolitusprogrammi erinevate vanuseklasside kaupa. Koostatud koolitusprogramm lihtsustab päästeala noorteringis teoreetilise ja praktilise õppe ettevalmistamise läbiviimist. Samuti on päästeala noorteringide juhendajatel võimalik koostada koolitusprogrammi alusel „oma“ ringi tegevuskava.

SUMMARY

The goal of this thesis is to compose sustainable training programs of rescue area for school students by different age groups. The program of oldest group would include volunteer rescuer first level training, which enables to apply for license of voluntary rescuer.

Author of the thesis set following tasks:

1. In the theoretical part author dealt with young people hobby-education and recreational activities in character and gave an overview of hobby groups operating in rescue area in Estonia, Finland and Germany.
2. In the empirical part the author conducted anonymous questionnaire among the tutors of rescue hobby groups by using quantitative method and semi-structured interviews among the coordinators of hobby groups of Regional Rescue Centers prevention bureaus. On the basis of the results and experience of other countries author conducted rescue training programs for school students by different age groups.

Analysis of the questionnaire and interview results showed, that the most participates in the rescue hobby groups are children ages of 10 to 13 years. Drop out from the group is insignificant during academic year. Young people are consistently interested in participating in the rescue work assuming that the activity becomes more in-depth over the years.

Existing recommended rescue training program is most suitable for children aged 11 to 14. The current program has too many issues for one academic year. Topics are interesting for young people. All topics however is not suitable for all age groups.

By the results and conclusions of questionnaires and interviews the author made suggestions to improve rescue activities and established multi-year training program for various age-classes. This training program simplifies the preparation and conduction of lessons but at the same time gives for tutors possibility to develop their “own” schedule.

Suggested training program should be divided into several parts for different age groups. In order to pass through more comprehensive training program, there should be different proportion of theoretical and practical hours for different age groups. The oldest age group program should also include volunteer rescuers` initial training, which enables to apply for license of voluntary rescuer. Children and young people would be motivated by certificates on different levels.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Aarma, R. 2012. Külas Saksamaa vabatahtlikel päästjatel. Häire 112, 2, 33

Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. 2007. Research Methods in Education. Rmt. (6th ed.). London: Routledge.

Eesti Vabatahtlik Tuletõrje Liit. 1937. Vabatahtliku Tuletõrjeühingu Normaal Kodukord. (lk 8-9). Tallinn Eesti Vabatahtlik Tuletõrje Liit

Finnish Rescue Services' pocket statistics 2007-2011. Pelastuspoisto kodulehelet [http://www.pelastusopisto.fi/pelastus/images.nsf/files/F75D7E5F393A9A8CC2257A220018E46E/\\$file/Pocket%20statistics%202007-2011.pdf](http://www.pelastusopisto.fi/pelastus/images.nsf/files/F75D7E5F393A9A8CC2257A220018E46E/$file/Pocket%20statistics%202007-2011.pdf) välja otsitud 08.02.2014.

Hintergrundinformationen zur Juleica.Juleica kodulehelt <http://www.juleica.de/663.0.html> välja otsitud 05.02.2014.

Hirsjärvi, S., Huttunen, J. 1998. Sissejuhatus kasvatusteadusesse. Tallinna Pedagoogikaülikool

Huvialaharidus ja huvitegevus. Rakenduslik kompleksuuring. 2005. Maaelu Arengu Instituut

Huviharidus ja huvitegevus. Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt <http://www.hm.ee/index.php?045027> välja otsitud 13.01.2014.

Huviharidusstandard 21.03.2007, jõustunud 06.04.2007 – RTL 2007, 27, 474

Huvikoolide õppekavade koostamiseks juhendmaterjal. 2010. Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt www.hm.ee/index.php?popup=download&id=10731 välja otsitud 23.01.2014.

Huvikooli seadus 21.12.2006, jõustunud 01.09.2007, § 37 osas 20.01.2007 – RT I 2007, 4, 19

Luht, A. 1939. Tuletõrjenoorte töö 1940-ndatel aastatel. Eesti Tuletõrje, 12, 391-392

Nirk, V. 1967. Juhend Vabatahtliku Tuletõrje Noortesalga väljaõppe organiseerimiseks. Tallinn Eesti Vabariiklik Vabatahtliku Tuletõrje Ühing

Euroopa Liidu riikide heaolutase 06.02.2012. RiskInvest kodulehelt <http://www.riskinvest.ee/artiklid/83-euroopa-liidu-riikide-heaolutase> välja otsitud 14.02.2014.

Karhulan VPK toimintasuunnitelma vuodelle 2014

Koivukoski, J. 2012. Rescue services in Finland. Ministry of Interior. CTIF kodulehelt http://www.ctif.fi/resources/userfiles/File/CTIF%20Airport/Ministry_of_interior_presentation_2012.pdf välja otsitud 10.02.2014.

Noorsootöö seadus 17.06.2010, jõustunud 01.09.2010 – RT I 2010, 44, 26

Noorsootöö strateegia 2006-2013. 2006. Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt www.hm.ee/index.php?popup=download&id=7156 välja otsitud 28.12.2013.

Noorsootöö valdkonnad. Eesti Noorsootöö Keskuse kodulehelt <http://www.entk.ee/valdkonnad> välja otsitud 25.01.2014.

Noorte huviharidus ja huvitegevus. Eesti Noorsootöö Keskuse kodulehelt <http://www.entk.ee/huviharidusjahuvitegevus> välja otsitud 26.01.2014.

Nuoriso-osaston johtosääntö Leppävaaren VPK nuoriso-osato

Nuoriso-osaston vuosisuunnitelma vuodella 2014. Tiutisen Vapaaehtoinen Palokunta

Nõmme Vabatahtlik Tuletõrje Ühing. 1935. Nõmme Vabatahtliku Tuletõrje Ühingu juubeli album: XXV: 1910-1935. Nõmme Vabatahtlik Tuletõrje Ühing

Osula, K. 2008. Andmeanalüüs. Tallinna Ülikooli kodulehelt www.tlu.ee/~kairio/failid/kysimused.pdf välja otsitud 12.12.2013.

Palokuntanuorisotoiminta. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö kodulehelt <http://www.spek.fi/Suomeksi/Palokuntatoiminta/Palokuntanuoret> välja otsitud 09.02.2014.

Pilli, E. 2009. Väljundipõhise õppekava koostamine: juhendmaterjal töögruppidele. Õppekava portaalist http://www.oppekava.ee/images/7/7b/%C3%95pitulemused_juhendmaterjal_31_03_09.pdf välja otsitud 02.02.2014.

Pilli, E., Aruväli, S., Kaldas, H., Reppo, S. 2013. Täienduskoolituse õppekava koostamine. Juhendmaterjal. Haridus- ja Teadusministeerium

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus 09.06.2010, jõustunud 01.09.2010 – RT I 2010, 41, 240

Pädagogischer Begleiter für die Arbeit in der Jugendfeuerwehr. 2010. Jugendfeuerwehr Rheinland-Pfalz

Päästeala Noorterigid. Päästeameti kodulehelt <http://www.rescue.ee/lapsed-ja-noored/noorterigid> välja otsitud 10.01.2014.

Päästeala noorteringi koolitusprogramm, Päästeameti peadirektori 02.02.2012 käskkiri nr 48 välja otsitud Päästeameti kodulehelt <http://www.rescue.ee/vvfiles/0/Koolitusprogramm.pdf> 05.01.2014.

Päästeameti tekkelugu. Päästeameti kodulehelt <http://www.rescue.ee/428> välja otsitud 13.01.2014.

Päästeseadus 05.05.2010, jõustunud 01.09.2010 – RT I 2010, 24, 115

Riiklikud suunad vabatahtliku pääste arengus 2013-2016. 2013. Siseministeeriumi kodulehelt https://www.siseministeerium.ee/public/Riiklikud_suunad_vabatahtliku_paaste_arengus.pdf välja otsitud 03.01.2014.

Tammearu, K. 2012. Riigi tegevus vabatahtlike päästekomandode jätkusuutlikkuse tagamisel. Publitseerimata magistritöö. Tallinna Tehnikaülikool

Tiiksaar, K. 1985. Noortuletõrjajate väljaõpe uue programmi järgi. Tuletõrje Valvepostil, 2, 14–15

Vaarmann, J. 1988. Rinnutsi leekidega. Tallinn Kirjastus Valgus

Vabatahtliku päästja kutsesobivuse nõuded ja nende vastavuse kontrollimise kord ning väljaõppe ja arvestuse läbiviimise kord 10.11.2010, jõustunud 22.11.2010– RT I, 19.11.2010, 1

Willkommen bei der Deutschen Jugendfeuerwehr. Deutsche Jugendfeuerwehr kodulehelt <http://www.jugendfeuerwehr.de/9-0-Wir-ueber-uns.html> välja otsitud 07.02.2014.

LISA 1. VÄLJUNDIPÕHISE ÕPPEKAVA KOMPONENDID

Väljundipõhise õppekava komponendid on (Pilli jt 2013; Huvikoolide...2010; Pilli 2009):

1. Õppekava nimetus.

Nimetuse pikkuse osas on reegel, et mida lühem, seda parem, aga mööndusega, et nimetus peab väljendama koolituse sisu.

2. Õppekavarühm.

Õppekavad liigitatakse õppekavarühmadesse, lähtudes rahvusvahelisest ühtsest hariduse liigitusest ISCED-97 (International Standard Classification of Education, ISCED).

3. Õppekava koostamise alus.

Koolituse eesmärgist tulenevalt võib õppekava koostada kutsestandardi, kooli või riikliku õppekava mooduli või selle osa põhjal. Kui õppekaval ei ole formaalset alust, märgitakse õppekavasse, et alus puudub.

4. Koolituse maht ja koolituse ülesehitus.

Õppekava mahu osas kirjeldatakse, milline on õppekava läbimiseks kuluv ajaline kestus. Koolituse ülesehituse osas kirjeldatakse kuidas koolitus toimub. Näiteks koolitusel toimub õpe kontaktõppe, praktika ja iseseisva tööna.

5. Õppeainete loend ja ainekavad

Väljundipõhine õppe kavandamine eeldab, et ainekava kirjutatakse lahti lähtudes suurema üldistusastmega dokumentidest: huviharidusstandardist ja huviala õppekavast. Huviala õppekava jaguneb aineteks nii, et iga aine moodustab omaette sisulise terviku ning eristub teistest ainetest. Ainekavades esitatud õpitulemused peavad olema õppijale eakohased.

6. Õppekeskkond.

Õppekeskkonna puhul võib õppe tüübist sõltuvalt täpsustada, millised õppekeskkonna võimalused õppijatel on.

7. Sihtgrupp ja õppe alustamise tingimused.

Sihtgrupi määratlemine õppekavas aitab ka õppijatel otsustada, kas koolitus on suunatud neile. Õppe alustamise tingimused peavad olema sõnastatud võimalikult konkreetselt.

8. Eesmärk

Eesmärgi kirjeldus peab andma vastuse küsimustele, mida ja milleks õpetatakse ehk miks on õppekava ellu kutsutud. Eesmärgid koostatakse oodatavast õppija õppimise tulemusest lähtuvalt.

9. Õpiväljundid

Õpiväljundid kirjeldavad selgelt ja arusaadavalt, milliseid teadmisi, oskusi või hoiakuid õppija õppeprotsessi lõpuks omandab. Õpiväljundid peavad olema mõõdetavad ja hinnatavad, vastama seatud eesmärkidele ning olema omandatavad piiritletud aja jooksul.

10. Õppesisu

Õppesisu võib tuua välja teemadena, mille läbimine aitab kaasa ainekavas seatud eesmärkide saavutamisele.

11. Õppemeetodid

Õppeprotsessi terviklikkuse huvides on oluline jälgida, et õpiväljundid ja hindamine moodustaksid terviku ja valitud meetodid toetaksid võimalikult hästi eesmärkide, sh õpiväljundite saavutamist.

12. Õppematerjalid

Siin alapunktis saab kirjeldada, millised eriomased õppevahendid ning kirjandus ja muud allikad on konkreetse aine läbiviimiseks vajalikud, mis on õppetöö aluseks. Õppematerjalid võib liigitada kaheks: kohustuslik ja soovituslik.

13. Nõuded õpingute lõpetamiseks, sh hindamismeetodid ja -kriteeriumid

Hindamise juures on kaks põhiaspekti, millele tuleb mõelda – hindamismeetod, mille abil kirjeldatakse, kuidas õppija peab oma kompetentse demonstreerima, ning hindamiskriteeriumid, mille abil kirjeldatakse, millisele tasemele õppija poolt hindamismeetodi kaudu demonstreeritavad kompetentsid peavad vastama. Nii hindamismeetodid kui -kriteeriumid peavad olema loogiliselt seotud õpiväljunditega.

14. Koolituse läbimisel väljastatav dokument

Koolituse lõppedes tuleb koolitusasutusel väljastada dokument, mis on nimetatud õppekavas. Dokumentide väljastamisel lähtutakse sellest, kas õppija saavutas koolituse käigus õpitulemused või mitte.

15. Koolitaja kompetentsust tagava kvalifikatsiooni või õpi- või töökogemuse kirjeldus

Kirja võiks panna koolitaja eeldatava kvalifikatsiooni ja formaalsed lisanõuded, millele võivad vastata mitmeid inimesed.

16. Õppekava kinnitamise aeg

LISA 2. VABATAHTLIKU TULETÕRJE NOORTESALGA LIIKMETE VÄLJAÕPPEPROGRAMM AASTAL 1965 (NIRK 1967:207-210)

NR	Teema	tundide arv
1	Tuletõrje organisatsioon	2 tundi
	1.1. Tuletõrje korraldus Nõukogude Liidud ja Eesti NSV-s 1.2. Vabatahtliku tuletõrje noortesalgad	
2	Tuletõrjeprofilaktika	7 tundi
	2.1. Tulekahjude põhjused 2.2. Tuletõrjeprofilaktika ülesanded 2.3. Tuletõrjepropaganda ja -agitatsioon 2.4. Tuleohutusnõuded kütteseadmete ehitamisel ja kasutamisel 2.5. Tuleohutusnõuded elektri kasutamisel 2.6. Tuleohutusnõuded lahtise tule kasutamisel 2.7. Tuleohutusrežiim kinos ja kultuurimajas 2.8. Tuleohutusrežiim koolis ja kodus	
3	Tuletõrjetehniline varustus	6 tundi
	3.1. Esmased tulekustutusvahendid 3.2. Keemilised tulekustutid 3.3. Tuletõrjevoolikud ja -vahendid. 3.4. Hüdropuldid, käsipritsid. 3.5. Mootorpritsid 3.6. Tuletõrjeautod	
4	Tuletõrje riviväljaõppe	4 tundi
	4.1. Tuletõrjevarustuse käsitsemine 4.2. Päästenõõri käsitsemine 4.3. Tuletõrjevõistlused	
5	Tuletõrjetaktika	4 tundi
	5.1. Tulekahjude kustutamise taktika alused 5.2. Tegutsemine tulekahju korral 5.3. Vabatahtliku tuletõrje noortesalga töö tulekahju korral	
6	Esmaabi	1 tund
	6.1. Abiandmine tuleõnnetusel kannatanuile	

LISA 3. NOORTULETÕRJUJATE SALKADE VÄLJAÕPPEPROGRAMM AASTAL 1984 (TIIKSAAR 1985)

Nr	Teema
1	Noortuletõrjajate salkade (NTS) eesmärgid ja ülesanded. Salgaliikmete kohustused ja õigused.
2	Ülevaade tuletõrje ja vabatahtliku tuletõrje organisatsiooni arengu ajaloost.
3	Tuli – inimese sõber ja vaenlane.
4	Tulekahjude tekkepõhjused.
5	Tuleohutusrežiim koolis. (Õpiti tundma tähtsamaid tuleohutusnõudeid kooli territooriumi ja ruumide kohta)
6	Hoidkem oma kodu tulekahju eest. (Vaatluse all oli koduse tuleohutusrežiimi põhisätetes sisalduvad keelud)
7	Esmased tulekustutusvahendid. Ohutusmärgid.
8	Tuletõrjeautomaatkustutus- ja –signalisatsioonisüsteemid.
9	Tuletõrjeautomaatkustutus- ja –signalisatsioonisüsteemid.
10	Kuidas toimida tulekahju korral.
11	Noortuletõrjajad ja tuletõrjesport.

LISA 4. PÄÄSTEALA NOORTERINGI KOOLITUSPROGRAMM

Tabel 1. Koolitusprogramm (Päästeala...2012:2)

	Teema	Teooria (h)	Praktika (h)	Kokku (h)
1	Päästeala tutvustus	2	0	2
2	Tuleohutus	5	5	10
3	Esmaabi	1	3	4
4	Päästevarustus- ja tehnika	3	7	10
5	Olmeohutus	3	0	3
6	Veeohutus	4	5	9
7	Eriolukorrad	3	0	3
8	Päästetaktika	1	2	3
9	Liiklusohutus	1	0	1
10	Õnnetusteadete menetlemine ja hädaabinumbrile 112 helistamine	1	1	2
11	Demineerimine	1	0	1
Kokku		25	23	48

LISA 5. NOORTERINGI JUHENDAJA ANKEETKÜSITLUS

Ankeetküsitlus

Lugupeetud päästeala noorteringi juhendaja!

Olen Sisekaitseakadeemia Päästekolledži tudeng Ivar Innusaar ja analüüsin oma lõputöö raames päästeala noorteringide olemasolevat ühe aastast soovituslikku koolitusprogrammi. Selleks, et tagada noorteringide jätkusuutlikkus, vajab Päästeamet Teie hinnangut. Teie seisukohtade teadasaamine aitab meil paremini mõista päästeala noorte vajadusi ja ootusi ning seeläbi kujundada just neile kõige sobivamad tegevused.

Andmete kogumiseks viin läbi veebipõhise anonüümse ankeetküsitluse. Küsimused on esitatud väidetena ja hinnang antakse kasutades Likerti skaalat.

Tegemist anonüümse küsitlusega. Teie antud hinnanguid ei seostata teie nimega ning algandmeid ei avalikustata. Vastuseid avaldatakse ainult üldistatud kujul.

Uuringu vastajateks on valitud kõik päästeala noorteringide juhendajad. Uuringu viin läbi ajavahemikul 29. jaanuar – 15. veebruar 2014. aastal ning uuringu tulemusi tutvustatakse kõikidele huvilistele päästeala noorteringi juhendajate 2014. aasta seminaril.

Käesolev küsimustik on anonüümne ja selle täitmine võtab aega maksimaalselt 15 minutit.

Palun avaldada arvamust 5-pallisel skaalal, kus „1“ näitab väitega täielikku mittenõustumist ja hinnang „5“ väitega absoluutset nõustumist.

Palun vastake, millises ulatuses Te nõustute/ei nõustu järgnevate väidetega tehes sobiva vastuse variandi lahtrisse rist.

1) **Olemasolev päästeala noorteringi soovituslik koolitusprogramm sobib kõikidele vanuseklassidele (vanus 7- 19 aastat).**

1. Pole üldse nõus 2. Pigem ei ole nõus 3. Ei oska öelda 4. Olete pigem nõus
5. Olete täiesti nõus

2) **Päästeala noorteringi tegevuskavas kasutate kõiki olemasoleva soovitusliku koolitusprogrammi teemasid.**

1. Pole üldse nõus 2. Pigem ei ole nõus 3. Ei oska öelda 4. Olete pigem nõus

5. Olete täiesti nõus

Kui ei, siis miks? Palun põhjendage.

.....

3) Päästeala noorteringi tegevuskava koostades arvestate päästeala noorteringis osalejate soove ja ettepanekuid.

1. Pole üldse nõus 2. Pigem ei ole nõus 3. Ei oska öelda 4. Olete pigem nõus

5. Olete täiesti nõus

4) Noorteringide teoreetiliste ja praktiliste tundide arv/maht on piisav soovitusliku koolitusprogrammi läbimiseks.

1. Pole üldse nõus 2. Pigem ei ole nõus 3. Ei oska öelda 4. Olete pigem nõus

5. Olete täiesti nõus

5) Teil on olemas mitmeaastane tegevuskava „oma“ noorteringi arendamiseks.

1. Pole üldse nõus 2. Pigem ei ole nõus 3. Ei oska öelda 4. Olete pigem nõus

5. Olete täiesti nõus

Kuidas tagate/korraldate mitmendat aastat järjest ühtedele ja samadele päästeala noorteringis käivatele noortele jätkusuutliku tegevuse?

.....

6) Noortel on olemas piisavalt motiveeriv väljund noorteringist saadavate teadmiste ja oskuste kasutamiseks.

1. Pole üldse nõus 2. Pigem ei ole nõus 3. Ei oska öelda 4. Olete pigem nõus

5. Olete täiesti nõus

Teie kommentaarid antud küsimuses

.....

7) Tahate noortele anda praegusest laiemaid teadmisi/oskusi päästealal – minna põhjalikumaks.

1. Pole üldse nõus 2. Pigem ei ole nõus 3. Ei oska öelda 4. Olete pigem nõus

5. Olete täiesti nõus

8) Palun hinnake vanusegruppide lõikes millised olemasoleva soovitusliku koolitusprogrammi teemad Teie arvates sobivad antud vanusegrupile ja millised ei sobi.

Teema	Tegevused Alateema	vanusegrupp					
		7.-11. aastased (algkooliõpilased)		12.-16. aastased (põhikooliõpilased)		17.-19. aastased (gümnaasiumiõpilased)	
		sobib	ei sobi	sobib	ei sobi	sobib	ei sobi
Päästeala tutvustus	Juhendaja enesetuvustus						
	Noorterangi tegutsemise alused						
	Päästeala struktuur, ülesanded, sümbolika						
Tuleohutus	Tulekahjude statistika						
	Eluhoone tulekahjude põhjused ja nende ennetamine						
	Päästeala infotelefon 1524						
	Põlemisprotsess						
	Tulekahju areng						
	Tulekahju avastamise seade						
	Tulekustutite liigid ja tulekustuti kasutamine						
	Juhised hädasolijale abistajate kiireks saabumiseks						
	Metsatulekahjud						
Esmaabi	Esmaabi olemus						
	Abistavad asendid ja elustamine						
	Sidumine						
Päästevarustus ja -tehnik	Päästjate riietus						
	Päästetehnika						
	Tööriistad						
	Nöörid ja sõlmed						
Olmeohutus	Elektriohutus						
	Kodukeemia						
	Mürgistused						
	Traumad						
Veeohutus	Veeõnnetuste põhjused						
	Veekeskonna ohud inimesele						
	Ohutu käitumine veekogul suvel ja talvel						
	Ujumine ja pinnal püsimine						
	Esmane käitumine veeõnnetuste korral ja päästevahendite kasutamine						
Eriolukorrad	Kriisireguleerimise olemus						
	Loodusõnnetused						
	Esmane käitumine hädaolukorras						
Päästetaktika	Õnnetuspaiga planeerimine						
	Tehnika paigutus						
	Väljasõidu plaan						
Liiklusohutus	Liiklusõnnetused ja nende ennetamine						
	Esmane käitumine liiklusõnnetuse korral						
Õnnetusteade me mentlemine ja hädaabinumbri 112 helistamine	Häirekeskuse ülesanded						
	Hädaabinumbri helistamine ja õnnetusteate edastamine						
Demineerimine	Esmane käitumine lõhkekeha leiu korral						

Millised teemad võiksid veel koolitusprogrammis sees olla ja millised mitte? Palun põhjendage.

.....

9) Noorterangis osalejad soovivad saada põhjalikumaid (erineva raskusastme) teadmisi.

1. Pole üldse nõus 2. Pigem ei ole nõus 3. Ei oska öelda 4. Olete pigem nõus

5. Olete täiesti nõus

10) Vajate noorteringi juhendamiseks põhjalikumalt liigendatud (alateemad lahti kirjutatud) näidisprogrammi.

1. Pole üldse nõus 2. Pigem ei ole nõus 3. Ei oska öelda 4. Olete pigem nõus

5. Olete täiesti nõus

11) Noored soovivad noorteringis osaleda rohkem kui 1-2 aastat eeldusel, et tegevus muutub aastatega põhjalikumaks.

1. Pole üldse nõus 2. Pigem ei ole nõus 3. Ei oska öelda 4. Olete pigem nõus

5. Olete täiesti nõus

12) Päästeala noorteringis osalemise katkestamise või väljalangemise osakaal on väike ühe õppeaasta lõikes.

1. Pole üldse nõus 2. Pigem ei ole nõus 3. Ei oska öelda 4. Olete pigem nõus

5. Olete täiesti nõus

13) Soovite „samade“ lastega koostööd teha pikema perioodi jooksul.

1. Pole üldse nõus 2. Pigem ei ole nõus 3. Ei oska öelda 4. Olete pigem nõus

5. Olete täiesti nõus

14) Siia võite kirjutada oma kommentaarid antud teema puhul

.....

Vastaja ja noorteringi andmed

Sugu: Mees Naine

Maakond: .....

1. Kui kaua olete olnud päästeala noorteringi juht? .....

2. Teil on päästealane haridus?

Jah Ei

3. Teil on noorsootöölane haridus?

Jah Ei

4. Päästeala noorteringis osalevate noorte vanus (noorimast vanimani)

..... aastased kuni ..... aastased.

5. Päästeala noorteringis osalevad igal aastal uued liikmed.

Jah Ei On nii eelmise aasta osalejaid kui ka uusi liikmeid

6. Te saate piisavalt koolitusi päästeala noorteringi juhtimiseks.

1. Pole üldse nõus 2. Pigem ei ole nõus 3. Ei oska öelda 4. Olete pigem nõus

5. Olete täiesti nõus

Palun selgitage.

.....

Milliseid koolitusi ja mis teemadel vajaksite juurde?

.....

Täna abi eest!

Ivar Innusaar

LISA 6. INTERVJUU

Lugupeetud päästeala noorteringi koordinaator!

Olen Sisekaitseakadeemia Päästekolledži tudeng Ivar Innusaar ja analüüsin oma lõputöö raames päästeala noorteringide olemasolevat ühe aastast soovituslikku koolitusprogrammi. Teie seisukohtade teadasaamine aitab paremini mõista päästeala noorte vajadusi ja ootusi ning seeläbi kujundada just neile kõige sobivamad tegevused.

Tegemist on anonüümse intervjuuga. Teie antud hinnanguid ei seostata teie nimega ning avaldmeid ei avalikustata. Vastuseid avaldatakse ainult üldistatud kujul.

Uuringu vastajateks on valitud kõik päästeala noorteringide koordinaatorid. Uuringu viin läbi ajavahemikul 10. veebruar – 27. veebruar 2014. aastal ning uuringu tulemusi tutvustatakse kõikidele huvilistele päästeala noorteringi juhendajate 2014. aasta seminaril.

1) Missugustele vanuseklassidele Teie arvates sobib olemasolev päästeala noorteringi soovituslik koolitusprogramm? Palun vastust põhjendada.

.....

2) Kuidas võiks noorteringi juhendaja arendada „oma“ noorteringi (kui ringis osalejad osalevad mitmendat aastat järjest)?

.....

3) Mida või millega võiks noorteringi juhendaja arvestada koostades päästeala noorteringi tegevuskava?

.....

4) Kas Teie arvates on vaja tagada kõikidele noorteringis osalejatele ühtsed teadmised ja kui „jah“ siis kuidas?

.....

5) Siin on soovituslik koolitusprogramm. Vaadake palun üle. Millise tundide arvuga on Teie arvates võimalik põhjalikult käsitleda kõiki soovituslikus koolitusprogrammis toodud õppetegevusi?

.....

6) Arvestades erinevaid vanuseklasse, kas peaks muutma teoreetiliste ja praktiliste tundide arvu või mahtu soovitusliku koolitusprogrammi põhjalikumaks läbimiseks? Kui „jah“, siis kuidas?

.....

7) Kuidas teie jaotaksite päästeala noorteringis osalevate laste vanuseklassid vahemikus 7.-19.a.? Palun põhjendage, miks selline jaotus on teie arvates oluline.

.....

8) Mis oleks Teie arvates noortele piisavalt motiveerivaks väljundiks noorteringist saadavate teadmiste ja oskuste kasutamiseks?

.....

9) Mida soovite veel lisada päästeala noorteringi töö parema korraldamise kohta?

.....

Täna abi eest!

Ivar Innusaar

LISA 7. KOOLITUSPROGRAMMI TEEMADE SOBIVUSE HINNANG VANUSEGRUPPIDE LÕIKES

Tabel 2. Koolitusprogrammi teemade sobivuse hinnang vanusegruppide lõikes. (Noorteringide juhendajate arvamus, autori koostatud)

Teema	Tegevused	vanusegrupp					
		7.-11. aastased (algkooliõpilased)		12.-16. aastased (põhikooliõpilased)		17.-19. aastased (gümnaasiumiõpilased)	
	Alateema	sobib	ei sobi	sobib	ei sobi	sobib	ei sobi
Päästeala tutvustus	Juhendaja enesetutvustus	100%		100%		100%	
	Noorteringi tegutsemise alused	89%	11%	100%		100%	
	Päästeala struktuur, ülesanded, sümboolika	67%	33%	100%		100%	
Tuleohutus	Tulekahjude statistika	33%	67%	89%	11%	100%	
	Eluhoonete tulekahjude põhjused ja nende ennetamine	100%		100%		89%	11%
	Päästeala infotelefon 1524	78%	22%	100%		100%	
	Põlemisprotsess	33%	67%	89%	11%	100%	
	Tulekahju areng	67%	33%	89%	11%	100%	
	Tulekahju avastamiseaade	89%	11%	89%	11%	89%	11%
	Tulekustutite liigid ja tulekustuti kasutamine	89%	11%	100%		89%	11%
	Juhised hädasõljalale abistajate kiireks saabumiseks	100%		100%		100%	
	Metsatulekahjud	89%	11%	100%		100%	
Esmaabi	Esmaabi olemus	67%	33%	100%		100%	
	Abistavad asendid ja elustamine	67%	33%	100%		100%	
	Sidumine	67%	33%	100%		100%	
Päästevarustus ja -tehnika	Päästjate riietus	100%		100%		89%	11%
	Päästetehnika	89%	11%	89%	11%	100%	
	Tööriistad	89%	11%	100%		100%	
	Nöörid ja sõlmed	45%	55%	89%	11%	100%	
Olmeohutus	Elektriohutus	100%		100%		100%	
	Kodukeemia	100%		100%		100%	
	Mürgistused	89%	11%	89%	11%	100%	
	Traumad	89%	11%	100%		100%	
Veeohutus	Veeõnnetuste põhjused	100%		100%		100%	
	Veekeskonna ohud inimesele	89%	11%	100%		100%	
	Ohutu käitumine veekogul suvel ja talvel	100%		100%		100%	
	Ujumine ja pinnal püsimine	89%	11%	100%		100%	
Eriolukorrad	Esmane käitumine veeõnnetuste korral ja päästevahendite kasutamine	89%	11%	100%		100%	
	Kriisireguleerimise olemus	33%	67%	78%	22%	100%	
	Loodusõnnetused	89%	11%	100%		100%	
Päästetaktika	Esmane käitumine hädaolukorras	100%		100%		100%	
	Õnnetuspaiga planeerimine	22%	78%	45%	55%	89%	11%
	Tehnika paigutus	22%	78%	45%	55%	89%	11%
Liiklusohutus	Väljasõidu plaan	22%	78%	45%	55%	100%	
	Liiklusõnnetused ja nende ennetamine	78%	22%	100%		100%	
	Esmane käitumine liiklusõnnetuse korral	89%	11%	100%		100%	
Õnnetusteade meenetlemine ja hädaabinumbrile 112 helistamine	Häirekeskuse ülesanded	78%	22%	100%		100%	
	Hädaabinumbrile helistamine ja õnnetusteade edastamine	100%		100%		89%	11%
Demineerimine	Esmane käitumine lõhkekeha leiul korral	100%		100%		100%	

33% vastanutest oli arvamusel, et teema „Päästeala tutvustus“ alateemadest ei peaks eelmainitud vanusegrupis tutvustama noorteringi tegutsemise aluseid ja 11% oli arvamusel, et ei peaks käsitlema päästeala struktuuri, ülesandeid ja sümboolika teemat. Alateema „Juhendaja enesetutvustus“ sobis kõigi vastajate (100%) arvates kõikidele vanuserühmadele.

Teema „Tuleohutus“ alateemadest ei sobi alateemad „Tulekahjude statistika“ 67% vastanute arvates algkooliõpilaste vanuseklassile ja 11% vastanute arves põhikooliõpilaste vanuseklassile, sobib

100% vastanute arvates gümnaasiumiõpilaste vanuseklassile. Alateema „Eluhoonete tulekahjude põhjused ja nende ennetamine“ sobib 100% vastanute arvates 7.-11. aastaste ja 12.-16. aastaste vanuseklassile kuid ei sobi 11% vastanute arvates 17.-19. aastaste vanuseklassile. 22% vastanute arvates ei sobi algkooliõpilastele alateema „ Päästeala infotelefon“, teema sobib 100% vastanute arvates teistele õpilastele. Alateema „Põlemisprotsess“ ei sobi 67% vastanute arvates algkooliõpilastele ja 11% arvates põhikooliõpilastele, sobib 100% arvates gümnaasiumiõpilastele. Alateema „Tulekahju areng“ ei sobi 33% vastanute arvates kõige nooremale vanuserühmale ja 11% arvates keskmisele vanuserühmale, sobib 100% vastanute arvates vanemale vanuserühmale. Alateema „Tulekahjude avastamine“ ei sobi 11% vastanute arvates nii algkooliõpilastele, põhikooliõpilastele kui ka gümnaasiumiõpilastele. Alateema „Tulekustutite liigid ja tulekustuti kasutamine“ sobib 89 % vastanute arvates 7.-11. aastaste ja 17.-19. aastaste vanuseklassidele ja 100% vastanute arvates 12.-16. aastaste vanuseklassile. Alateema „Juhised hädasolijale abistajate kiireks saabumiseks“ sobib 100% vastanute arvates kõikidele vanuseklassidele, aga alateema „Metsatulekahjud“ sobib ainult 89% vastanute arvates algkooliõpilaste vanuseklassile ja 100% vastanute arvates põhikooli ja gümnaasiumiõpilaste vanuseklassidele.

67% vastanute arvates sobib teema „Esmabi“ koos kõigi alateemadega 7.-11. aastaste vanuseklassile, 100% vastanutest arvab, et teema sobib 12.-16. aastaste ja 17.-19. aastaste vanuseklassidele.

„Päästevarustuse ja -tehnika“ teema alateema „ Päästjate riietus“ sobib 100% vastanute arvates algkooliõpilaste ja põhikooliõpilaste vanuseklassidele ja 89% vastanute arvates gümnaasiumiõpilaste vanuseklassile. Alateema „ Päästetehnika“ ei sobi 11% vastanute arvates nooremale ja keskmisele vanuserühmale, kuid sobib 100% vastanute arvates vanemale vanuserühmale. Alateema „Tööriistad“ sobib 89% vastanute arvates 7.-11. aastaste vanuseklassile, 100% vastanutest arvab, et teema sobib 12.-16. aastaste ja 17.-19. aastaste vanuseklassidele. Alateema „Nööriid ja sõlmed“ ei sobi 55% vastanute arvates algkooliõpilaste vanuseklassile kuid sobib 100% vastanute arvates ülejäänud vanuseklassidele.

Teema „Olmeohutus“ alateemad „Elektriohutus“ ja „Kodukeemia“ sobivad 100% vastanute arvates kõikidele vanuseklassidele, kuid alateema „ Mürgitused“ sobivad 89% vastanute arvates nooremale ja keskmisele vanuseklassile, 100% arvates vanemale vanuseklassile ja alateema „Traumad“ ei sobi 11% vastanute arvates nooremale vanuseklassile, kuid sobib 100% vastanute arvates teistele vanuseklassidele.

Teema „Veeohutus“ alateemad „Veeõnnetuse põhjused“ ja „Ohutu käitumine veekogul suvel ja talvel“ sobivad 100% vastanute arvates kõikidele vanuseklassidele. Alateemad „Veekeskonna

ohud inimesele“, „Ujumine ja pinnal püsimine“ ning „Esmane käitumine veeõnnetuste korral ja päästevahendite kasutamine“ sobib 89% vastanute arvates algkooliõpilaste vanuseklassile ja 100% vastanute arvates põhikooliõpilaste ja gümnaasiumiõpilaste vanuseklassidele.

Teema „Eriolukorrad“ alateema „Esmane käitumine hädaolukorras“ sobib 100% vastajate arvates kõikidele vanuseklassidele. Alateema „Kriisireguleerimise olemus“ ei sobi 67% vastanute arvates algkooliõpilaste vanuseklassile ja 22% vastanute arvates põhikooliõpilaste vanuseklassile kuid sobib 100% vastanute arvates gümnaasiumiõpilaste vanuseklassile. Alateema „Loodusõnnetused“ ei sobi 11% vastanute arvates vanuseklassile 7.-11. aastased kuid sobib 100% vastanute arvates teistele vanuseklassidele.

Teema „Päästetaktika“ alateemad ei sobi 78% vastanute arvates algklassiõpilaste vanuseklassile, 55% vastanute arvates põhikooliõpilaste vanuseklassile ja 11% vastanute arvates gümnaasiumiõpilaste vanuseklassile välja arvatud alateema „Väljasõidu plaan“, mis sobis 100% vastanute arvates gümnaasiumiõpilaste vanuseklassile.

Teema „Liiklusohutus“ alateema „Liiklusõnnetused ja nende ennetamine“ sobib 78% vastanute arvates nooremale vanuseklassile ja 100% vastanute arvates keskmisele ja vanemale vanuseklassile. Alateema „Esmane käitumine liiklusõnnetuse korral“ sobib 89% vastanute arvates nooremale vanuseklassile ja 100% vastanute arvates ülejäänud vanuseklassidele.

Teema „Õnnetusteadete menetlemine ja hädaabinumbrile 112 helistamine“ alateema „Häirekeskuse ülesanded“ ei sobi 22% vastanute arvates 7.-11. aastaste vanuseklassile, 100% vastanutest arvab, et teema sobib 12.-16. aastaste ja 17.-19. aastaste vanuseklassidele. Alateema „Hädaabinumbrile helistamine ja õnnetusteate edastamine“ sobib 100 % vastanute arvates 7.-11. aastaste ja 12.-16. aastaste vanuseklassidele kuid ei sobi 11% vastanute arvates 17.-19. aastaste vanuseklassile.

LISA 8. PÄÄSTEALA NOORTERINGI KOOLITUSPROGRAMM NOORPÄÄSTJA ALGÕPPEKS LASTELE VANUSES 7-10 AASTAT

1. **Koolitusasutuse nimetus:** Päästeamet
2. **Õppekava nimetus:** Noorpäästja algõpe 7-10 aastastele lastele
3. **Õppekavarühm** (riiklikus süsteemis): puudub
4. **Õppe kogumaht** (akadeemilistes tundides)

172 akadeemilist tundi (4 õppeaastat), millest 138 on kontaktõpet (24 teooriatundi ja 114 praktilise õppe tundi) ja 34 tundi iseseisvat tööd.

	Teema	Teooria (h)	Praktika (h)	Kokku (h)
1	Päästeala tutvustus	2	10	12
2	Tuleohutus (sh projekt „Tean tulest“)	4	10	14
3	Esmaabi	1	2	3
4	Päästevarustus- ja tehnika	2	10	12
5	Olmeohutus	2	0	2
6	Veeohutus	4	6	10
7	Eriolukorrad	1	0	1
8	Liiklusohutus	1	2	3
9	Õnnetusteadete menetlemine ja hädaabinumbrile 112 helistamine (sh projekt „Tean tulest“)	1	2	3
10	Demineerimine	1	0	1
11	Sportimine	0	40	40
12	Õpitu kinnistamine (ettevalmistus arvestuseks)	4	4	8
13	Arvestuse sooritamine	1	0	1
14	Muud tegevused (viktoriinid, võistlused, reisirid, laagrid jne)	0	28	28
15	Iseseisev töö (päästealase kirjanduse lugemine)	0	0	34
KOKKU		24	114	172

5. **Õppekava koostamise alus:** puudub
6. **Sihtgrupp ja õppe alustamise tingimused:**

Algkoolilapsed vanuses seitse kuni kümme eluaastat ehk esimese kuni neljanda klassi õpilased kaasa arvatud.

7. Õppe eesmärk:

Koolituse läbinud laps on omandanud esmased päästealased teadmised ja oskused ohuolukordade ennetamisest ning õnnetuse korral käitumisest. Lapsel on tekkinud süvendatud huvi päästevaldkonna vastu.

8. Õpiväljundid:

Koolituse lõpuks õppija:

- teab Päästeameti tegutsemise põhimõtteid, struktuuri ja tegevussuundi;
- teab tuleõnnetuste põhjuseid, tunneb esmaseid tulekustutusvahendeid ning oskab teadlikult käituda tulekahju puhkemise korral;
- teab kuidas õigesti käituda esmaabi osutamiseks;
- tunneb erinevaid päästevahendeid;
- oskab vältida olmetraumasid ning esmast käitumist nende tekkimise korral;
- tunneb erinevate veekogude ohte ning teab ohutu käitumise põhireegleid nii ujumisel, kui ka vees hätta sattunud inimese abistamisel;
- teab mis on hädaolukord, oskab käituda suurõnnetuse korral;
- oskab vältida liiklusohtlikke olukordi, teab kuidas käituda erinevate liiklusõnnetuste korral;
- on tuttav Häirekeskuse tööga ning teab kuidas hädaabinumbrile helistada ja abilistele teed juhatada;
- omab teadmisi lõhkekehade ohtlikkusest ning esmasest käitumist.

9. Õppesisu:

- Päästeala tutvustus (päästeala struktuur, ülesanded, sümboolika, tuletõrjemuuseumi, päästekomando ja võimalusel päästkeskuse külastus).

- Tuleohutus (eluhoonete tulekahjude põhjused ja nende ennetamine, sh hooletus suitsetamisel, elektriseadmed, küttekolded, lahtise tule kasutamine, hooletus toidu valmistamisel; päästeala infotelefon 1524; tulekahju avastamise seade; tulekahju areng; tulekustutite liigid ja tulekustuti kasutamine, metsatulekahjud).
- Esmaabi (olemus, abistatavad asendid, sidumine).
- Päästevarustus ja -tehnika (päästjate riietus, päästetehnika, tööriistad).
- Olmeohutus (elektriohutus, kodukeemia, mürgitused, traumad).
- Veeohutus (veeõnnetuste põhjused; veekogude ohud inimesele, ohutu käitumine veekogul suvel ja talvel; esmane käitumine veeõnnetuse korral).
- Eriolukorrad (loodusõnnetused, esmane käitumine hädaolukorras).
- Liiklusohutus (liiklusõnnetused ja nende ennetamine; esmane käitumine liiklusõnnetuse korral).
- Hädaabinumbri 112 helistamine (Häirekeskuse ülesanded; hädaabinumbri helistamine ja õnnetusteate edastamine, juhised hädasolijale abistajale kiireks saabumiseks).
- Demineerimine (esmane käitumine lõhkekeha leiu korral).

10. Õppemeetodid:

aktiivne loeng, õppefilmide vaatamine ja analüüsimine, praktilised harjutused, mängimine, meeskonna- ja paaritöö, sportimine, ekskursioonid/reisid, laagrid.

11. Iseseisev töö (kui on):

Päästealase kirjanduse lugemine.

12. Õppematerjalide loend:

Lääts, A. 2010. Meie, päästjad. TEA Kirjastus

Klaos, M. 2007. Õnnetusjuhtumid ja turvalisus. Tartu

Leidemann, E. 2009. Väikesed päästjad. Kirjastus ILO

Crummenerl, R. 2005. Tuletõrje. Koolibri

"Tean tulest. Lapsed komandos õppimas" brošüür

13. Nõuded õpingute lõpetamiseks, sh hindamismeetodid ja hindamiskriteeriumid:

Õpingute lõpetamise eelduseks on osalemine vähemalt saja kahekümnekuues (126) kontakttunnis ehk puudunud õppetundide arv ei ületa 10 % õppeprogrammi mahust. Lisaks tuleb sooritada teadmiste ja oskuste test positiivsele tulemusele vastavalt hindamiskriteeriumidele.

Hindamismeetod	Hindamiskriteeriumid
Kirjalik test (hõlmab kõiki läbitud teemasid)	<ul style="list-style-type: none"> • Vastab vähemalt 61% ulatuses küsimustele õigesti

14. Kursuse läbimisel väljastatav dokument (tunnistus või tõend):

Päästeala noorteringi tunnistus, kui õpingute nõuded on täidetud.

15. Koolitaja kompetentsust tagava kvalifikatsiooni või õpi- või töökogemuse kirjeldus:

Omab päästealast eriharidust või on läbinud vabatahtliku päästja I ja II taseme koolitused ning on läbinud päästkeskuse poolt läbiviidud ringijuhtide/noorsootõõtaja koolituse.

16. Õppekava kinnitamise aeg:

LISA 9. PÄÄSTEALA NOORTERINGI KOOLITUSPROGRAMM NOORPÄÄSTJA ÕPPEKS LASTELE VANUSES 11-15 AASTAT

1. **Koolitusasutuse nimetus:** Päästeamet
2. **Õppekava nimetus:** Noorpäästja õppe 11 – 15 aastastele lastele.
3. **Õppekavarühm** (riiklikus süsteemis): puudub
4. **Õppe kogumaht** (akadeemilistes tundides)

240 akadeemilist tundi (5 õppeaastat), millest 200 on kontaktõpet (52 teooriatundi ja 148 praktilise õppe tundi) ja 40 tundi iseseisvat tööd.

	Teema	Teooria (h)	Praktika (h)	Kokku (h)
1	Kursuse sissejuhatus	5	0	5
2	Tuleohutus (sh koolitusprogramm „Kaitse end ja aita teist“ ning projekt „Kodu tuleohutuks“)	15	30	45
3	Esmaabi (sh koolitusprogramm „Kaitse end ja aita teist“)	5	10	15
4	Päästevarustus- ja tehnika	10	20	30
5	Olmeohutus, ohtlikud ained	2	0	2
6	Veeohutus (sh koolitusprogramm „Kaitse end ja aita teist“)	4	6	10
7	Eriolukorrad	1	0	1
8	Liiklusohutus (sh koolitusprogramm „Kaitse end ja aita teist“)	1	2	3
9	Õnnetusteadete menetlemine ja hädaabinumbrile 112 helistamine	1	2	3
10	Demineerimine ehk käitumine lõhkekeha leiu puhul	1	0	1
11	Sportimine	0	50	50
12	Õpitu kinnistamine (ettevalmistus arvestuseks)	5	5	10
13	Arvestuse sooritamine	2	3	5
14	Muud tegevused (viktoriinid, võistlused, reisirid, laagrid jne)	0	20	20
15	Iseseisev töö	0	0	40
KOKKU		52	148	240

5. **Õppekava koostamise alus:** puudub

6. Sihtgrupp ja õppe alustamise tingimused:

Põhikoolilapsed vanuses üksteist kuni viisteist eluaastat ehk viienda kuni üheksanda klassi õpilased kaasa arvatud.

7. Õppe eesmärk:

Koolituse läbinud laps on omandanud päästealased teadmised ja oskused ohuolukordade ennetamisest ning õnnetuse korral käitumisest. Huvi päästevaldkonna vastu on süvenenud.

8. Õpiväljundid:

Koolituse lõpuks õppija:

- teab tuleõnnetuste statistikat, oskab kasutada esmaseid tulekustutusvahendeid ning oskab teadlikult käituda tulekahju puhkemise korral, tunneb tuleohutus järelevalve esmaseid toiminguid;
- oskab õigesti käituda elupäästva esmaabi osutamisel;
- tunneb erinevaid päästevahendeid, oskab ühendada tuletõrjevoolikuid ja armatuuri, siduda sõlmi;
- tunneb ohtlike ainete mürgistust ning teab ohutu käitumise põhireegleid;
- tunneb erinevate veekogude ohte ning teab ohutu käitumise põhireegleid nii ujumisel, kui ka vees hätta sattunud inimese abistamisel;
- teab kriisireguleerimise olemust, teab mis on hädaolukord, oskab käituda suurõnnetuse korral;
- oskab vältida liiklusohtlikke olukordi, teab kuidas käituda erinevate liiklusõnnetuste korral;
- on tuttav Häirekeskuse tööga ning oskab helistada hädaabinumbriks ja abilistele teed juhatada;
- omab teadmisi lõhkekehade ohtlikkusest ning esmasest käitumist.

9. Õppesisu:

- Sissejuhatus (kursuse tutvustus, pääste ajalugu, päästeala struktuur, ülesanded).

- Tuleohutus (tulekahjude statistika; tulekahju alused; tulekustutite liigid ja tulekustuti kasutamine; metsatulekahjud; tuleohutusjärelvalve).
- Esmaabi (olemus, abistatavad asendid, sidumine, elustamine).
- Päästevarustus ja -tehnika (päästjate riietus, päästetehnika, päästevarustus, nõõrid ja sõlmed).
- Ohtlikud ained (mürgistus, kodukeemia, ohutus, käitumine õnnetuse korral).
- Veeohutus (veeõnnetuste põhjused; veekogude ohud inimesele, ohutu käitumine veekogul suvel ja talvel; esmane käitumine veeõnnetuse korral; päästevahendid).
- Eriolukorrad (kriisireguleerimine, loodusõnnetused, esmane käitumine hädaolukorras).
- Liiklusohutus (liiklusõnnetused ja nende ennetamine, esmane käitumine liiklusõnnetuse korral).
- Hädaabinumbrile 112 helistamine (Häirekeskuse ülesanded; hädaabinumbrile helistamine ja õnnetusteate edastamine, juhised hädasolijale abistajale kiireks saabumiseks).
- Demineerimine (esmane käitumine lõhkekeha leiu korral).

10. Õppemeetodid:

aktiivne loeng, õppefilmide vaatamine ja analüüsimine, praktilised harjutused, mängimine, meeskonna- ja paaristöö, iseseisevtöö, sportimine, ekskursioonid/reisid, laagrid.

11. Iseseisev töö (kui on):

Päästealase kirjanduse lugemine. Kodus ja koolis tuleohutusjärelvalve kontrolli teostamine.

12. Õppematerjalide loend:

Lääts, A. 2010. Meie, päästjad. TEA Kirjastus

Klaos, M. 2007. Õnnetusjuhtumid ja turvalisus. Tartu

Leidemann, E. 2009. Väikesed päästjad. Kirjastus ILO

Suurkivi, T., Marvet, T. 2000. Tuletõrjuja-päästja ABC. Tallinn: Trükitud AS Pakett

13. Nõuded õpingute lõpetamiseks, sh hindamismeetodid ja hindamiskriteeriumid:

Õpingute lõpetamise eelduseks on osalemine vähemalt kaheksa kuueteistkümnnes (216) kontakttunnis ehk puudunud õppetundide arv ei ületa 10 % õppeprogrammi mahust. Lisaks tuleb sooritada kaks teadmiste ja oskuste testi ning viis praktilist harjutust positiivsele tulemusele vastavalt hindamiskriteeriumidele.

Hindamismeetod	Hindamiskriteeriumid
Esimene kirjalik test hõlmab alateemasid: tuleohutus, tuleohutusjärelvalve, päästevarustus ja esmaabi.	Vastab vähemalt 61% ulatuses küsimustele õigesti.
Esimene praktiline harjutus on esmaste tulekustutusvahendite kasutamine.	Kasutab õigesti esmaseid tulekustutusvahendeid.
Teine kirjalik test hõlmab kõiki läbitud teemasid.	Vastab vähemalt 61% ulatuses küsimustele õigesti.
Teine praktiline harjutus on elupäästva esmaabi osutamine kannatanule (elustamine, haavade sidumine).	Oskab hinnata kannatanu seisundit, elustada ja siduda erinevaid haavu.
Kolmas praktiline harjutus on tööliini moodustamine kahest voolikust.	Liitmikud on ühendatud.
Neljas praktiline harjutus on sõlmede sidumine (seasõrg, viljapea ja päästesõlm) konstruktsiooni või seadme külge.	Sõlmed on seotud õigesti.
Viies praktiline harjutus on osalemine meeskonnaharjutuses (nt. hargnemine mootorpumbaga, tuletõrjeteatejooks).	On andnud oma panuse meeskonna tegevusse.

14. Kursuse läbimisel väljastatav dokument (tunnistus või tõend):

Noorpäästja I astme tunnistus, kui on sooritatud esimene kirjalik test ja praktiline harjutus vastavalt õpingute nõuetele, mis annab õiguse teostada tuleohutuse järelvalvet oma kodus ja koolis.

Noorpäästja II astme tunnistus, kui õpingute nõuded on täidetud.

15. Koolitaja kompetentsust tagava kvalifikatsiooni või õpi- või töökogemuse kirjeldus:

Omab päästealast eriharidust või on läbinud vabatahtliku päästja I ja II taseme koolitused ning on läbinud päästkeskuse poolt läbiviidud ringijuhitide/noorsootõtaja koolituse.

16. Õppekava kinnitamise aeg:

LISA 10. PÄÄSTEALA NOORTERINGI KOOLITUSPROGRAMM NOORPÄÄSTJA ÕPPEKS NOORTELE VANUSES 16-19 AASTAT

1. **Koolitusasutuse nimetus:** Päästeamet
2. **Õppekava nimetus:** Noorpäästja õppe 16 – 19 aastastele noortele.
3. **Õppekavarühm** (riiklikus süsteemis): puudub
4. **Õppe kogumaht** (akadeemilistes tundides)

144 akadeemilist tundi (3 õppeaastat), millest 129 on kontaktõpet (36 teooriatundi ja 93 praktilise õppe tundi) ja 15 tundi iseseisvat tööd.

	Teema	Teooria (h)	Praktika (h)	Kokku (h)
1	Sissejuhatus ja õigusalused	3	0	3
2	Päästetöö teenuste tutvustus	1	0	1
3	Õnnetuste liigid ja vastutusosalad ning käitumine ohu korral	2	0	2
4	Päästeala ennetustöö	3	4	7
5	Põlemiskeemia ja –füüsika	2	0	2
6	Päästevarustus- ja tehnika	1	9	10
7	Päästetööde korraldamine	2	2	4
8	Vesivarustus	1	5	6
9	Tulekustutustööd	2	15	17
10	Eriohud	1	0	1
11	Sidepidamiskord	2	2	4
12	Päästeseadus ja meetmete rakendamine	6	0	6
13	Sportimine	0	30	30
14	Koolitusõpe	6	6	12
12	Õpitu kinnistamine (ettevalmistus arvestuseks)	3	3	6
13	Arvestuse sooritamine	1	2	3
14	Muud tegevused (viktoriinid, võistlused, reisirid, laagrid jne)	0	15	15
15	Iseseisev töö	0	0	15
KOKKU		36	93	144

5. Õppekava koostamise alus: puudub

6. Sihtgrupp ja õppe alustamise tingimused:

Gümnaasiumi astme noored vanuses kuusteist kuni üheksateist eluaastat ehk kümnenda kuni kaheteistkümnenda klassi õpilased kaasa arvatud.

7. Õppe eesmärk:

Koolituse läbinud noor on omandanud päästealased teadmised ja oskused ohuolukordade ennetamisest ning õnnetuse korral õigesti käitumisest, tulekustutusteenuse pakkumiseks vabatahtliku päästjana iseseisvate ülesannete täitmiseks ja päästealase ennetustöö tegemiseks.

8. Õpiväljundid:

Koolituse lõpuks õppija:

- oskab iseseisvalt osaleda päästealasel ennetustööl ning anda efektiivset kodutuleohutuse alast nõustamist;
- oskab teostada tulekustutustöid, kasutades selleks lihtsamat päästevarustust;
- oskab pidada raadiosidet vastavalt kehtestatud korrale;
- mõistab õigusruumi, tunneb päästeseaduse põhimõisteid ja haldusmenetluse põhimõtteid;
- teab vabatahtliku päästja staatust ja ülesandeid;
- oskab rakendada valdusesse sisenemise meetet ning vahetut sundi.

9. Õppesisu:

- Sissejuhatus (koolituse tutvustus, õigusalsused).
- Päästetöö teenuste tutvustus (päästetöö teenuste olemus ja paiknemine Eestis).
- Õnnetuste liigid ja vastutusalsad ning käitumine ohu korral (hädaolukorrad, mõisted, vastutusalsad ja juhtimine).

- Päästeala ennetustöö (päästeala ennetustöö teenused ja alamprotsesside kirjeldus, ennetustöö korraldus, nõustamise põhialused, kodukülastused).
- Põlemiskeemia ja -füüsika (põlemise ja põlemiskiiruse mõisted, põlemisprotsessi selgitus, ainete omadused, soojushulk ja temperatuur, tulekahju areng sise- ja välistulekahjudel, kustutusmeetodid, tuldkustutatavad ained).
- Päästevarustus ja -tehnika (päästetehnika markeerimine ja kutsungid, päästevarustus).
- Päästetööde korraldamine (sündmuskoha operatiivjuhtimine ja staap, sündmuskoha planeering, väljasõiduplaan, maketiharjutused koos raadiosidega).
- Vesivarustus (hüdraulika mõisted, vedelike voolamine ja rõhukaod voolikuliinides, tuletõrje üldine veevõrk ja selle kasutamine, hüdrandisüsteemid, veevedu (täitmispunkt; mahalaadimispunkt; korraldus), hüdrandile hargnemine, imiliini hargnemine, toiteliinid, praktilised harjutused).
- Tulekustutustööd (lahinghargnemise viisid, käsklemised hargnemiseks, hargnemine voolikutega ja joatorudega, vahtkustutus, põlemisgaaside eemaldamise viisid, tulekahjude tüübid ja taktika sh hoonete tulekahjud, metsa- ja maastikutulekahjud, transpordivahendite tulekahjud, põlevvedelike tulekahjud, gaasipõlengud; tööohutus, praktilised harjutused).
- Eriohud (ohtlikud ained, elektriohud, gaasiohud, lõhkeained).
- Sidepidamiskord (ester raadioside korraldamine ja sihtgrupid, raadioterminalide töörežiimid, sõnumid ja kõned, raadioside kontroll, veateated, auto ja käsijaama seadistused, raadioside kõnerühmad, sidepidamine sündmuskohal, sidepidamise harjutused).
- Päästeseadus ja meetmete rakendamine (päästeseaduse põhimõisted, vabatahtliku päästja staatus ja ülesanded, päästeseadusest tulenevate meetmete rakendamise põhimõtted, haldusmenetluse põhimõtted, meede (valdusse sisenemine, vahetu sund: üldpõhimõtted, lubatavus), teemasid kokkuvõtavad kaasused).
- Koolitusõpe (õpimotivatsioon, õppeprotsess, täiskasvanute koolitamine, õpetaja eeldused ja omadused, õpetamise meetodid ja printsiibid, õppetunni ülesehitus, iseseisev töö - etteantud teemal õppetunni konspekti koostamine).

10. Õppemeetodid:

aktiivne loeng, õppefilmide vaatamine ja analüüsimine, praktilised harjutused, meeskonna- ja paaristöö, sportimine, ekskursioonid/reisid, laagrid.

11. Iseseisev töö (kui on):

Päästealase kirjanduse/õigusaktide lugemine, õppetunni konspekti koostamine.

12. Õppematerjalide loend:

Suurkivi, T., Marvet, T. 2000. Tuletõrjuja-päästja ABC. Tallinn: Trükitud AS Pakett

Otsla, J., Suurkivi, T., Marvet, T. 2007. Tuletõrje hüdraulika. Tallinn: Trükitud AS Pakett

Alton, H., Kiil, A. D. 2003. Metsatulekahjud. Tallinn: Eesti Metsaselts

Vainjärv, A. 2013. Päästejuhised veepäästetöödel. Tallinn: Sisekaitseakadeemia

Soodla, H. 2010. Päästejuhised tulekustutustöödel. Väike-Maarja: Sisekaitseakadeemia Päästekolledži Päästekool

13. Nõuded õpingute lõpetamiseks, sh hindamismeetodid ja hindamiskriteeriumid:

Õpingute lõpetamise eelduseks on osalemine vähemalt saja kolmekümnes (130) kontakttunnis ehk puudunud õppetundide arv ei ületa 10 % õppeprogrammi mahust ja kahe (2) praktilise harjutuse, mis vastavad Päästeameti peadirektori 17.08.2010 käskkirja nr 146 „Kontrollharjutused ning nende ajaliste normatiivide kinnitamine“ nõuetele, sooritamine. Lisaks tuleb sooritada päästeasutuse korraldatava II astme vabatahtliku päästja kirjalik test positiivsele tulemusele vastavalt hindamiskriteeriumidele, mis koosneb kahekümnest valikvastusega küsimusest ja ühest kaasusest, kus käsitletakse valdusesse sisenemise meetet ja vahetut sundi.

Hindamismeetod	Hindamiskriteeriumid
Kirjalik test mis hõlmab kõiki läbitud teemasid ja ühte kaasust.	Vastab vähemalt 61% ulatuses küsimustele õigesti sh kaasus on lahendatud õigesti.
Esimene praktiline harjutus ehk kontrollharjutus on riietumine tulekustutusriietusse aja peale.	Harjutus on sooritatud etteantud ajaga.
Teine praktiline harjutus (kontrollharjutus) on meeskonna harjutus.	Harjutus on sooritatud etteantud ajaga ja on andnud oma panuse meeskonna tegevusse.

14. Kursuse läbimisel väljastatav dokument (tunnistus või tõend):

Vabatahtliku päästja II astme tunnistus, kui õpingute ja vabatahtliku päästja kutsesobivuse nõuded on täidetud.

15. Koolitaja kompetentsust tagava kvalifikatsiooni või õpi- või töökogemuse kirjeldus:

Omab päästealast eriharidust või on läbinud vabatahtliku päästja I ja II taseme koolitused ning on läbinud päästkeskuse poolt läbiviidud ringijuhtide/noorsootöötaja koolituse.

16. Õppekava kinnitamise aeg: